

บทที่ 5

“ผีจำยอม”

1. ความเป็นมาของ “การจำยอม” ของ “ผีผู้หญิง”

Simone de Beauvoir กล่าวไว้ในหนังสือ *The Second Sex* (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2543, น. 3) ว่า “คนเราไม่ได้เกิดมาเป็นผู้หญิงหรอก หากแต่ได้กลายมาเป็นในภายหลัง” ซึ่งการ “กลายมาเป็น” ไม่ได้หมายความว่าเธอเลือก หรือมีสิทธิที่จะเลือก หากแต่เธอถูก “บังคับ” ให้ต้อง “จำยอม” ไปตามสิ่งต่าง ๆ ที่ฝ่ายที่มี “อำนาจ” ต้องการ

นอกจากนี้ ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1 แล้วว่า ทั้ง “ผี” “ผู้หญิง” และ “ละครโทรทัศน์” ต่างเป็นสิ่งที่ถูก “ประกอบสร้าง” ขึ้นมาทั้งสิ้น ประเภทของผีในงานวิจัยนี้ก็เป็นชะตากรรมของผู้หญิงที่ถูกสถาบันสังคมสร้างขึ้นมาเช่นกัน แต่ภาวะเหล่านี้ กลับถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ ในละครส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่า “ภาวะจำยอม” ของผีผู้หญิงนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ (2543) กล่าวว่า ในสังคมของเวลานั้น มีแต่ผู้ชายเท่านั้นที่มีทางเลือก และอาจจะได้ผลดีหรือผลร้าย แต่สำหรับผู้หญิงนั้น ผู้หญิงเราไม่มี “ทางเลือก” (choice) หากมีแต่ “ชะตากรรม” (destiny) ที่ไม่มีทางเลือก ดังนั้น “ผีผู้หญิง” จึงต้องวนเวียนอยู่ใน “ภาวะจำยอม” ในรูปแบบและสาเหตุที่แตกต่างกันไป ดังที่ Caroline Ramazanoglu (อ้างถึงใน พนิดา หันสวาสดี, 2544, น. 11) กล่าวว่า การสร้างปทัสถานของการยอมรับความเหมือน (norm of conformity)¹ ช่วยให้เห็นถึงแรงกดดันของสังคม (social pressure) ที่มีต่อผู้หญิงที่ไม่เพียงแต่จะบังคับให้ยอมรับกฎระเบียบต่าง ๆ แต่ยังให้ปฏิบัติตามปทัสถานนั้นด้วย โดยการทำให้ร่างกายให้เชื่อง (docile bodies) เช่นในงานวิจัยเรื่อง “ผีผู้หญิง” นี้ ละครก็สร้างให้ “ผีผู้หญิง” เชื่องด้วยการ ทำให้รัก ทำให้จำยอม และทำให้เป็นแม่ แต่ตัวละคร “ผีผู้หญิง” นั้นก็ยังคงไม่จำนน ต่อชะตากรรมที่สังคมกำหนดมาให้ เพราะยังคงมีช่องว่างที่สามารถต่อสู้ หรือต่อรองกับอำนาจหลักต่าง ๆ ดังที่ มิเชล ฟูโก้ (Foucault, 1982) เรียกว่า “กลยุทธ์แห่งการต่อสู้ดิ้นรน” (strategy of struggle) ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว อำนาจจะมี

¹เป็นแนวคิดของ Michel Foucault เรื่องการชี้ขาดความปกติ (normalizing judgment) ซึ่งหมายถึงการลงโทษระดับย่อยที่รวมมิติต่าง ๆ ของชีวิตไม่ว่าจะเล็กน้อยเพียงใดเข้าไปในเครือข่ายของการลงโทษด้วย ซึ่งผลประการหนึ่งของการชี้ขาดความปกติหรือไม่ปกติ คือการสร้างปทัสถานของการยอมรับความเหมือน (norm of conformity) (พนิดา หันสวาสดี, 2544, น. 10)

ลักษณะเคลื่อนไหว และไม่หยุดนิ่ง ชั่วอำนาจจะมีการเชื่อมโยงและสลับกลับไปมาได้ (อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2543, น. 105-106)

ดังนั้น จึงมีคำถามว่า “ผีจ้ายอม” เหล่านี้ มีแหล่งอำนาจจากที่ใด มีการต่อสู้แบบใด อะไรคือสิ่งที่ “ผีผู้หญิง” ยอมจำนน และเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น “อำนาจ” หรือ “แนวคิด” อะไรที่อยู่เบื้องหลัง การจงจำและความพยายามต่อสู้ หรือต่อรองเหล่านี้

2. ความหมายของ “ผีจ้ายอม”

ในการวิจัยนี้ “ผีจ้ายอม” หมายถึง ผีที่ถูกบังคับให้เป็นผีโดยที่ตนเองไม่ได้สมัครใจ ซึ่งหมายความว่า เบื้องหลังผีเหล่านี้มี “อำนาจ” บางอย่างที่ควบคุมเธอเหล่านี้ให้อยู่ในโลกนี้ต่อไป เช่น

ณ จันทร (จากเรื่องเสือ) ที่เธอต้องกลายเป็น “ผีเสือ” จากการที่พ่อของเธอออกไปล่าเสือ และตัวเธอต้องกลายเป็นเสือ เพราะกลายเป็นผู้ที่รับกรรมแทนพ่อของเธอ จากนั้น เมื่อเธออายุครบ 25 ปี ร่างกายของเธอเริ่มเป็นเสือ และเธอพร้อมที่จะผสมพันธุ์ จึงมี “ผีเสือชาย” ที่มีอำนาจมากกว่า เธอ คอยควบคุมเธอและตามล่าเธอ

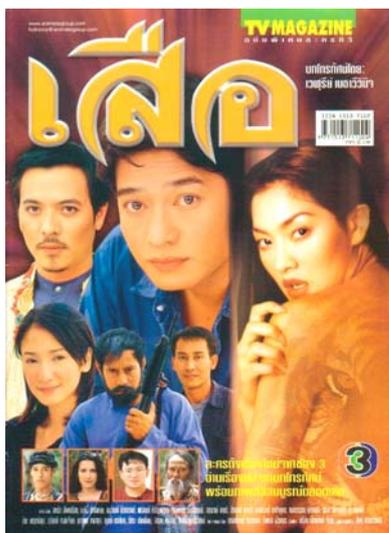
อย่างไรก็ตาม มีชายผู้หนึ่ง ที่สามารถปลดปล่อยเธอได้ แต่แล้วในที่สุดการปลดปล่อยก็ไม่สำเร็จ เพราะ ณ จันทรเลือกที่กลายเป็นเสือไปตลอดชีวิต

จากตัวอย่าง พบว่า ผู้ที่เป็นสาเหตุของการจงจำ “ผีจ้ายอม” นั้น ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการปลดปล่อยตัวเธออย่างใด และผู้ที่เข้ามามีอำนาจเหนือ “ผีจ้ายอม” ก็เป็นผู้ที่มีความขัดแย้งกับผู้ที่เป็นสาเหตุ ดังนั้น “ผีจ้ายอม” จึงต้องกลายเป็นแพะรับบาป และหวังที่จะได้รับการปลดปล่อยจากอำนาจอื่น ๆ ซึ่งเป็นอำนาจที่ขัดแย้งกับผู้ที่ยกขังเธอเช่นกัน ซึ่งหมายความว่า “ผีจ้ายอม” เป็นพื้นที่ในการต่อสู้ทางอำนาจระหว่างอุดมการณ์ต่าง ๆ เท่านั้น

3. กรณีศึกษา “ผีจำยอม” ตัวละคร ณ จันท์ จากเรื่อง เสือ

ภาพที่ 5.1

หน้าปกเรื่องย่อละครเล่มละ 25 บาท เรื่อง เสือ

เรื่องย่อ “เสือ”

แพร่ภาพ : สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท.

ผู้กำกับ : สันต์ ศรีแก้วหล่อ

ณ จันท์ ทำงานเป็นเออีบริษัทโฆษณา ปัจจุบันอายุ 25 ปี อยู่ที่กรุงเทพฯ คนเดียว เธอมีบ้านเกิดอยู่เชียงใหม่ เมื่อครั้งเป็นเด็ก พ่อของเธอถูกเสือหัวนี้ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นเสือผีฆ่าตาย แต่ก่อนหน้าที่เสือจะฆ่าพ่อของเธอ เสือได้ข่วนมือเธอเลือดไหล แล้วเสือกก็โดนฆ่าตาย

เมื่อ ณ จันท์อายุ ครบ 25 ปี เธอเริ่มมีคุณสมบัติเหมือนเสือ เช่น ดมกลิ่นได้แม่นยำ มองเห็นในที่ไกล และเมื่อเธอกำลังจะถูกลูกค้าชายพยายามข่มขืนเธอ เธอก็กลายร่างเป็นเสือแล้ว ไม่รู้ตัวอีกเลย จนกระทั่งมารู้ข่าวว่าชายคนนั้นกลายเป็นศพไปแล้ว ณ จันท์จึงตกเป็นผู้ต้องสงสัย ในคดีนี้

จากนั้น ณ จันท์ก็ได้พบลูกค้า ชื่อ ปักชะ ซึ่งเป็นคนสนใจงานเรื่องอนุรักษ์ธรรมชาติและพรหมพยัคฆ์ ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นเสือสมิงตัวสุดท้ายที่รอดผสมพันธุ์กับ ณ จันท์เมื่อเธอพร้อม

พรหมพยัคฆ์ได้บอกความจริง ว่า ณ จันท์กำลังจะเป็นเสือสมิงในไม่ช้า และเธอต้องผสมคู่กับเขาเพื่อขยายเผ่าพันธุ์ต่อไป ณ จันท์ไม่เชื่อจึงทำให้เขาโกรธ และบังคับให้เธอดื่มเลือดเขา เพื่อปลุกความเป็นเสือในตัว ณ จันท์ออกมา

ภาพที่ 5.2
เมื่อ ณ จันทร์ กลายเป็นเสือ

หลังจากนั้น เมื่อถึงวันเพ็ญ แสงจันทร์สาดส่องมาที่ตัวเธอทำให้สัญชาตญาณเสือออกมา ทำให้เธอฆ่าคน ณ จันทร์จึงไปแก้คำสาปที่เชียงใหม่ ช่วงนั้นบักชะพยายามตามหาตัว ณ จันทร์ และไปพบกับ ณ จันทร์ที่วัดผาสมิง วัดอยู่ในป่าลึกที่สามารถถอนคำสาปได้ ณ จันทร์เดินทางมาพร้อมนวนและพรานคำสุรย์คนเก่าแก่ในบ้าน ขณะเดียวกัน พรหมพยัคฆ์รู้ว่า ณ จันทร์พยายามแก้คำสาป แต่เขาไม่รู้ว่าเธออยู่ที่ไหน เพราะเธอใส่ตะกรุดที่พ่อของคำสุรย์ปลุกเสกไว้ แต่พรหมพยัคฆ์ก็ตามไปทำลายพิธีสำเร็จ ณ จันทร์จึงกลับมาที่กรุงเทพฯ

ภาพที่ 5.3
ร่างเงาของ ณ จันทร์เมื่อกลายเป็นเสือ

ในที่สุดเธอก็ต้องพยายามแก้คำสาปอีกครั้ง เพราะไม่สามารถควบคุมตนเองได้ อีกทั้งพรหมพยัคฆ์ก็พยายามตามหาเธอตลอดเวลา เธอจึงพยายามแก้คำสาปโดยการสมสู่กับชายที่เกิดวันพระจันทร์ครึ่งซีก และในวันเพ็ญเดือนแปด ซึ่งชายคนนั้นคือปักษะ แต่พรหมพยัคฆ์ก็มาขัดขวางพิธี แม้คราวนี้ ณ จันทร และปักษะได้สมสู่กันแล้วหากแต่เธอได้ก็ต้องแสงจันทร์เพราะต้องการช่วยปักษะ จึงทำให้เธอกลายเป็นเสือไปตลอดกาล

ภาพที่ 5.4

ณ จันทรเมื่อกลายเป็นเสือไปตลอดกาล

วิเคราะห์

ณ จันทร เป็นผู้หญิงสมัยใหม่ที่ทำงาน และมีชีวิตอยู่ตัวคนเดียวในกรุงเทพฯ แต่ยังคงรักษาพรหมจรรย์อยู่

อำนาจของเธอ เริ่มมีขึ้นตั้งแต่เธออายุ 5 ปี เมื่อเธอถูกเสือสมิงที่พ่อเธอจับมาได้ข่วน และพ่อของเธอก็ถูกเสือสมิงฆ่าตายในวันนั้นเอง ดังนั้น อำนาจที่เข้าสู่ตัวของเธอก็เกิดมาจากกรรมที่พ่อของเธอได้ก่อเอาไว้

จากนั้นเมื่อเธออายุ 25 ปีและพร้อมที่จะผสมพันธุ์ก็เกิดความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น คือเมื่อเธอไม่สามารถควบคุมตนเองได้ เช่น เมื่อเวลาที่เธอนอนหลับ เม้า หรือโกรธ เธอจะกลายร่างเป็นเสือและออกไปทำร้ายคนทั่วไป หรือคนที่ทำร้ายเธอ ซึ่งหมายความว่า อำนาจของเสือ คือ id ของเธอ สามารถที่จะออกมาอาละวาดได้ทุกเมื่อที่ ego ไม่ได้ควบคุมความประพฤติของเธอไว้ แต่เธอยังรู้สึกเกรงกลัวอำนาจนั้น เนื่องจาก superego ของเธอ รู้สึกผิดที่ได้ทำสิ่งที่ไม่ดีออกไป และเมื่อเธอต้องกลับไปเป็นคน เธอก็ต้องรับใช้กรรมที่ตัวเธอในร่างของผีเสื้อก่อกไว้ เธอจึงรู้สึกต่อต้านอำนาจที่มี ซึ่งแสดงออกเป็นความเกรงกลัว พยายามปฏิเสธอำนาจนั้น

อย่างไรก็ตาม เธอเองก็ถูกพรหมพยัคฆ์ปลุกอำนาจเสือในตัวของเธอออกมาอีกด้วย การให้เธอได้ตีเมียของเธอ อำนาจของเธอก็เพิ่มขึ้น แต่กลับต้องพบว่า แม้เธอจะมีอำนาจมาก แต่เธอก็ไม่สามารถเอาชนะ พรหมพยัคฆ์ “ผีเสื้อชาย” ที่พยายามข่มขืนเธอได้ แต่ก็ยังมีทักษะที่ยังพยายามคานอำนาจของเธอไว้ แต่ไม่สามารถทำได้มากนัก จนในตอนท้าย เธอต้องกลายเป็นเสือไปตลอดกาลเพราะทักษะ ยิ่งไปกว่านั้น เธอเองก็กลายเป็นเสือที่ถูกขังในสวนสัตว์ ไม่มีอำนาจ ไม่มีที่อยู่ของตนเอง และต้องอยู่ในกรงขังตลอดไป แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่เธอตัดสินใจเลือก เพราะเธอเป็นผู้ปลดปล่อยตัวเอง

ทำให้เห็นว่าละครได้สร้างให้ ณ จันทร เป็นตัวอย่างของผู้หญิงที่ยุคใหม่ที่พยายามดิ้นรนออกจากกรอบของปิตาธิปไตย แต่เธอก็ต้องพบกับจุดจบที่ไม่สวยงามในตอนท้าย

4. แบบแผนการวิเคราะห์ “ผีจายอม”

“ผีจายอม” มีทั้งหมด 5 เรื่อง โดยผู้วิจัยแบ่งตามการใช้อำนาจพบว่า “ผีจายอม” มีการใช้อำนาจที่ไม่ดี และดีกับไม่ดีผสมกัน ทั้งนี้เพื่อที่จะวิเคราะห์อำนาจเบื้องหลังและหน้าที่ของการขัดเกลาสังคม ผู้วิจัยจึงแบ่งการวิเคราะห์อำนาจของ “ผีจายอม” เป็น 2 ประเภท โดยแบ่งตามการใช้อำนาจส่วนใหญ่ที่ปรากฏในเรื่อง ได้แก่

1. อำนาจในทางลบ หมายถึง ผีผู้หญิงที่ใช้อำนาจในการเป็นผีเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนต้องการ หรือเพื่อประโยชน์ของตน เช่น ทำร้ายผู้อื่นเพื่อแก้แค้น
2. อำนาจทั้งในทางลบและบวก หมายถึง ผีผู้หญิงที่ใช้อำนาจทั้ง 2 ด้าน ซึ่งขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น อาจฆ่าผู้อื่น เพื่อป้องกันตนเอง

ตารางที่ 5.1

ลักษณะการใช้อำนาจของตัวละคร “ผีจายอม”

ชื่อเรื่อง	ตัวละคร	การใช้อำนาจ
อังกอร์	อังกอร์	+/-
เสือ	ณ จันทร	+/-
ทายาทอสูร	คุณยายวรรณภา	-
ปะการังสีดำ	สาหร่าย/ ปะการัง	-
เปรตวัดสุทัศน์	แสนเสนห์	-

จากตารางที่ 5.1 พบว่า “ผีจ้ายอม” ส่วนมากใช้อำนาจในทางลบ 3 คน หรือ คิดเป็น ร้อยละ 60 ของจำนวน “ผีจ้ายอม” ทั้งหมด และใช้อำนาจแบบกึ่งดีและไม่ดี 2 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 40 ของจำนวน “ผีจ้ายอม” ทั้งหมด ซึ่งหมายความว่า “ผีจ้ายอม” ทั้งหมด มีการใช้อำนาจในทางลบ เพราะการใช้อำนาจในทางด้านบวกนั้น เป็นการใช้อำนาจตามวัฒนธรรมกระแสหลัก (Dominant Culture) ซึ่งระบบปีศาจปีศาจได้สถาปนาขึ้นเพื่อความชอบธรรมของการกระทำในกลุ่มตน และเพื่อให้การกระทำอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากนี้ เป็นการกระทำที่ไม่ดี ดังนั้น เพื่อต่อสู้หรือต่อรองกับการใช้อำนาจของระบบปีศาจปีศาจ “ผีจ้ายอม” จึงต้องใช้อำนาจในทางลบ เป็นอำนาจกระแสหลักของกลุ่มตน เพราะหากใช้อำนาจตามวัฒนธรรมกระแสหลักแล้ว “ผีจ้ายอม” จะไม่สามารถต่อสู้กับอำนาจของปีศาจปีศาจได้ ทั้งนี้ ตลอดเวลาในการเป็นผู้หญิงก็ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า การใช้ อำนาจในทางบวกนั้น ไม่สามารถที่จะปลดแอกอำนาจของระบบปีศาจปีศาจไปจากผู้หญิงได้เลย

5. วิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของ “ผีจ้ายอม” ก่อนตาย

ตารางที่ 5.2

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของ “ผีจ้ายอม”

อายุ	ศาสนา	การศึกษา	อาชีพ	สมรส	สถานภาพทางสังคม	สถานภาพทางเศรษฐกิจ
20-25 (2)	พุทธ (2)	ป.ตรี (2)	/ (2)	x (2)	สูง (2)	ดี (2)
26 ปีขึ้นไป (3)	พุทธ (3)	N/A (3)	N/A (3)	x (3)	สูง (2), ต่ำ (1)	ดี (2), ต่ำ (1)

5.1 อายุ

ตารางที่ 5.2 แสดงให้เห็นได้ว่า “ผีจ้ายอม” ที่ใช้อำนาจในทางลบ มีอายุ 26 ปีขึ้นไปซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอายุมากที่สุด และรองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้อำนาจในทางบวกและลบรวมกัน คือมีอายุระหว่าง 20-25 ปี ทั้งนี้ การที่ผีที่ใช้อำนาจในทางลบเป็นกลุ่มที่มีอายุมากและมีจำนวนมากที่สุดนั้น แสดงให้เห็นความเชื่อเรื่องอายุของผู้หญิง ที่เมื่อมีอายุมาก จะยิ่งมีอำนาจมากขึ้น ดังที่ ปราณี วงษ์เทศ (2549, น. 89) ได้อธิบายถึงเพศภาวะในสุวรรณภูมิว่า ผู้หญิงที่สูงอายุมักได้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าผู้ชาย นอกจากนี้ ปริมาณละครที่มีการแสดงอำนาจในทางลบละครยังแสดงให้เห็นด้วยว่า ผู้หญิงที่มีอายุมาก จะเป็นผู้ที่ต้องถูกกักขังมากที่สุด ทั้งนี้

เพราะเธอเหล่านี้ใช้อำนาจในทางชั่วร้าย และสามารถดึงอำนาจชั่วร้ายออกมาใช้ได้มากกว่า “ผีจ้ายอม” ที่ยังเป็นวิสาอาอยู่ จึงสามารถทำให้สังคมระบอบปีศาจปีศาจได้เดือดร้อนได้มากกว่า ส่วนกลุ่มที่ใช้อำนาจในทางบวกและลบรวมกัน จะมีอายุน้อยกว่า และจะใช้อำนาจในทางบวกเมื่อกลายเป็นคนเท่านั้น

ช่วงอายุของผีที่ใช้อำนาจทั้งบวกและลบผสมกัน เป็นช่วงอายุที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ กล่าวคือ อังกอร์ อยู่ในช่วงอายุ 20 ปี และ ณ จันทร อยู่ในช่วงอายุ 25 ปี สาเหตุที่ผีสาวทั้งสองมีอายุในการเปลี่ยนวัยที่แตกต่างกัน เนื่องจากเธอเติบโตมาในสถานที่ที่ต่างกัน กล่าวคือ ณ จันทร เติบโตในเมือง ส่วน อังกอร์ อยู่ในชนบท ดังนั้นอายุที่จะพร้อมในการมีครอบครัว จึงต่างกัน ดังนั้นประเด็นเรื่อง “ความรัก” และ “ความบริสุทธิ์” หรือ “พรหมจรรย์” (virginity) จึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับ “ผีจ้ายอม” ที่ใช้อำนาจทั้งสองทาง

5.2 ศาสนา ศีลธรรม และกรรม

จากตารางที่ 5.1 ผู้วิจัยพบว่า “ผีจ้ายอม” ทั้งหมด นับถือศาสนาพุทธ กล่าวคือ แม้บางเรื่องจะไม่ได้เจาะจงถึงเรื่องของศาสนาอย่างเด่นชัดนัก หากแต่จะปรากฏภาพของการไหว้พระ วิงวอนขอสิ่งต่าง ๆ จากพระ หรือการกินอาหารมังสวิริติ เช่น ณ จันทรจากเรื่อง เสือ ที่กินมังสวิริติเมื่ออายุครบ 25 ปีเพื่อไถ่บาป แทนการไปไหว้พระ ซึ่งแสดงความเชื่อทางพุทธศาสนา

ละครเรื่องที่แสดงให้ผู้ชมเห็นถึงเรื่องของกรรมอย่างเด่นชัดที่สุดคือ เปรตวัดสุทัศน์ กล่าวคือ แสดงให้เห็นว่ากรรมที่ตัวละคร “ผีผู้หญิง” อย่างแสนเสนาห์ทำเช่น การฆ่าผู้อื่น การทำร้ายแม่ของตนเอง เป็นสิ่งที่สมควรได้รับโทษทัณฑ์ แต่หมอมณีแมน หรือเสือแมนนั้น กลับได้รับโทษเพียงการวิสามัญของตำรวจเท่านั้น หากแต่ละครไม่ได้แสดงถึงโทษที่เขาต้องได้รับจากศาสนาดังเช่นที่แสนเสนาห์ถูกลงโทษเลย

ส่วนตัวละคร “ผีจ้ายอม” เรื่องอื่น ๆ ก็ได้แสดงให้เห็นว่า “การจงใจ” นั้นเป็น “กรรมของผู้หญิง” ที่ต้องชดใช้ แม้ในบางครั้ง เธออาจไม่ใช่ผู้ก่อกรรม หากแต่เป็นญาติผู้ใหญ่ เช่น บิดา และบรรพบุรุษที่เป็นชายที่ได้กระทำกรรมต่าง ๆ ไว้ เช่น ณ จันทร (จากเรื่อง เสือ), อังกอร์ (จากเรื่อง อังกอร์) และ คุณยายวรรณภา (จากเรื่อง ทายาทอสูร) ส่วนสาหร่าย (จากเรื่อง ปะการังสีดำ) ที่เธอต้องกลายเป็นผีจ้ายอมเนื่องจากการกระทำที่ผิดต่อกฎของเกาะ แต่ในความจริงแล้ว ผู้ที่เป็นต้นคิดเรื่องการขโมยปะการังแก้วกลับเป็นชายชื่อภูมิ ผู้ที่ไม่ได้รับโทษทัณฑ์อันใด และยังกลายเป็นมหาเศรษฐีเมื่อเวลาผ่านไปอีกด้วย ด้วยเหตุการณ์ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงทำให้เห็นว่า อุดมการณ์ปีศาจปีศาจ ในพุทธศาสนา มีกรอบในเรื่องกฎศีลธรรมที่จำกัดอำนาจ และกำหนดโทษแต่ผู้หญิง

เท่านั้น ไม่ได้มีไว้ลงโทษเพศชาย ยิ่งไปกว่านั้น หากลูกหลานชายผู้ก่อกรรมเป็นเพศหญิง บาปกรรมต่าง ๆ จะส่งผ่านจากพ่อไปยังลูกสาวได้ โดยที่กรรมจะไม่ได้ชาติใช้พ่อซึ่งเป็นผู้กระทำ ดังเช่นในกรณีของทั้งพ่อของอังกอร์ (จากเรื่องอังกอร์) และ พ่อของ ณ จันท์ (จากเรื่องเสื่อ) และ เจ้าครองเมืองผู้ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของคุณยายวรรณภา (จากเรื่อง ทายาทอสูร) ชายเหล่านี้ก็ไม่ได้รับกรรมที่ตนก่อไว้ หากแต่กรรมเหล่านี้ได้ตกมาถึงลูกหลานที่เป็นหญิงเท่านั้น

ทั้งนี้ ด้วยข้อเท็จจริงที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ดูเหมือนว่า ความเชื่อเรื่องกรรมจะขัดกับ “ความเป็นธรรม” ที่เกิดขึ้นในสังคม และมักจะขัดกับการต่อสู้ของกระบวนการสิทธิสตรี ดังที่ จารุภา พานิชภักดิ์ (2549, น. 25) ได้กล่าวว่า “การอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตด้วย “กรรม” เป็นเสมือนกลไกหรือ เครื่องมือที่ทำให้เราต้องยอมรับสภาพ ไม่ตั้งคำถาม และนิ่งเงียบ (Silencing) และขัดต่อสิ่งที่นักสตรีนิยมพยายามทำ คือ การพยายามปลดแอกการนิ่งเงียบต่อโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรม (Unsilencing Project) (Benjamin, 2003, p. 2) รากของความขัดแย้งดังกล่าวมาจากแนวคิดที่มีสิ่งที่เรียกว่า “ตัวตน” เนื่องจากสตรีนิยมให้ความสำคัญต่อการตระหนักถึงตัวตน (Self) แต่แนวคิดพุทธศาสนา คือ การปล่อยวางตัวตน (Selfless)” การที่สถานภาพก่อนตายของ “ผีจำยอม” นับถือพุทธ จึงหมายความว่า เธอต้องตกอยู่ในสภาพของผู้ที่ยอมรับสภาพ ไม่ตั้งคำถาม และนิ่งเงียบ ดังนั้น เมื่อเธอเสียชีวิตและได้กลายเป็น “ผีจำยอม” ซึ่งมีอำนาจมากขึ้นและไม่ต้องอยู่ในสังคม พิธาธิปไตย จึงทำให้สามารถเรียกร้องความเป็นธรรมให้ตนเองได้ แม้จะไม่ได้เรียกร้องจากชายผู้ที่กักขังตนก็ตาม ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อเธอเป็นผี เธอจะอยู่ในสภาพของผู้ที่ไร้ศาสนา จึงไม่จำเป็นต้องอยู่ในภาวะที่ไม่ตั้งคำถาม และนิ่งเงียบอีกต่อไป

5.3 การศึกษาและอาชีพ

ตารางที่ 5.3

อาชีพและการศึกษาของ “ผีจำยอม”

การใช้อำนาจ	การศึกษา	อาชีพ
ใช้อำนาจ +/-	ปริญญาตรี	หมอ และ AE บริษัทโฆษณา
ใช้อำนาจ -	N/A	N/A

“ผีจำยอม” ที่ใช้อำนาจในทั้งสองทางนั้น เป็นกลุ่มที่ระบุว่ามีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนกลุ่มที่ใช้อำนาจในทางลบไม่ได้ระบุว่ามีการศึกษา และประกอบอาชีพด้านใด

ซึ่งหมายความว่า การใช้อำนาจของ “ผีจายอม” นั้น อำนาจอาจถูกกดทับไว้ หาก “ผีจายอม” เหล่านั้นได้รับการศึกษา เพราะการเรียนตามแผนการศึกษาในปัจจุบันนับว่าเป็นการเรียนรู้อำนาจจลาจลที่ครอบงำโดย

ดังนั้น หากยิ่งเรียนมาก ก็ยิ่งต้องถูกระบบปิดตายครอบงำมากขึ้น แม้ว่า ในโลกแห่งความเป็นจริง ความสามารถในการศึกษาและการประกอบอาชีพ จะทำให้ผู้หญิงมีความสามารถทัดเทียมกับชายได้ แต่ในบริบทของ “ผีจายอม” แล้ว การศึกษา ไม่สามารถช่วยให้การใช้อำนาจในทางลบ ซึ่งเป็นอำนาจตามแบบของผู้หญิงนั้นมีมากขึ้น หรือไม่สามารถที่จะตระหนักรู้ถึงอำนาจของตนได้มากนัก เช่น ผู้ที่ใช้อำนาจในทางลบ แม้จะไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาและอาชีพ แต่ก็สามารถที่จะใช้อำนาจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ที่มีอำนาจทั้งสองด้าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีการศึกษา

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบการใช้อำนาจของ “ผีจายอม” ที่มีอำนาจทั้งสองด้าน จะพบว่า “ผีจายอม” ที่ประกอบอาชีพที่เป็นผู้กระทำ (active) เหมือนเพศชาย ซึ่งก็คือ อังกอร์ (จากเรื่องอังกอร์) ที่เป็นหมอ เป็นผู้ที่ไม่สามารถใช้อำนาจของตนได้ดีเท่ากับผู้ที่ประกอบอาชีพที่เป็นได้ทั้งผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ (AE ในบริษัทโฆษณา ซึ่งเป็นตัวกลางในการเจรจาต่าง ๆ) ซึ่งก็คือ ณ จันท์ (จากเรื่องเสือ) ที่สามารถเลือกทางเดินที่รอดพ้นจากระบบปิดตายได้ในตอนท้าย ทั้งนี้ เพราะ ณ จันท์ต้องอยู่กับความเป็น “ผู้ถูกกระทำ” หรือ “ความเป็นผู้หญิง” ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าตนเองมีอำนาจตลอดมา แต่กลับถูกเอารัดเอาเปรียบ เพราะอำนาจถูกกดไว้ด้วยระบบปิดตาย จนเมื่อวันหนึ่งที่เธอสามารถที่จะหลุดออกมาจากสังคัมระบบปิดตายได้ แต่เธอก็ไม่สามารถกลับเข้าไปอยู่ในสังคัมได้อีก เหมือนกับ “ผีจายอม” ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเลย ที่เธอเหล่านี้ก็ได้รับการปลดปล่อยให้ออกไปจากสังคัมปิดตายโดยไม่ต้องกลับมาอีกเช่นกัน

5.4 สถานภาพสมรส และพรหมจรรย์

“ผีจายอม” แทบจะทั้งหมด ไม่ได้แต่งงาน มีเพียงสาหร่ายในเรื่อง ปะการังสีดำ ที่หลับนอนกับซู้รัก และแสนเสน่ห้ในเรื่องเปรตวัดสุทัศน์เท่านั้นที่พยายามที่จะแย่งชิงผู้ชายจากผู้หญิงอื่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นไปตามรูปแบบของ “นางเอก” ในละครโทรทัศน์ ที่มักจะต้องมุ่งมั่นที่จะได้แต่งงานในตอนท้าย ของเรื่อง ทั้งนี้ เนื่องมาจาก เธอเหล่านี้เป็น “ผีจายอม” ยกเว้นเพียง อังกอร์ ที่ได้แต่งงานในตอนท้าย แต่ด้วยว่า “ผีจายอม” ส่วนใหญ่ ไม่ได้แต่งงานจึงน่าจะมีเงื่อนไขบางอย่างที่มีนัยเกี่ยวกับพรหมจรรย์และ “ความจายอม”

ในกรณีของความคิดเรื่องพรหมจรรย์นั้น อังกอร์ (จากเรื่อง อังกอร์), ณ จันท์ (จากเรื่อง เสือ) และ คุณยายวรรณภา (จากเรื่อง ทายาทอสูร) จะเป็น “ผีจ๋ายอม” ที่ให้ความสำคัญกับพรหมจรรย์มาก เพราะ อำนาจของเธอขึ้นอยู่กับพรหมจรรย์ตามตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4

การกระทำและความหมายของ “ผีจ๋ายอม” ต่อพรหมจรรย์

ตัวละคร	ความพยายาม	ความหมายของพรหมจรรย์
คุณยายวรรณภา	รักษาพรหมจรรย์	อำนาจ
อังกอร์	รักษาและให้พรหมจรรย์	ความรัก และ ชะตากรรม เป็นรางวัลสำหรับผู้ชาย
ณ จันท์	รักษาและให้พรหมจรรย์	ชะตากรรม อันตราย อำนาจปีศาจปีศาจและความรัก

ตามตารางที่ 5.4 เห็นได้ว่า เมื่อเชื่อมโยงพรหมจรรย์กับเรื่องของกรรม จะพบว่า ความหมายของพรหมจรรย์นั้นได้ถูกลิขิตไว้เหมือน “กรรม” ที่ถูกสร้างไว้คู่กับ “ผีจ๋ายอม” โดยชะตาลิขิตไว้แล้วว่า เธอเหล่านี้ควรต้องปฏิบัติตัวเช่นไรกับพรหมจรรย์ของตน ดังนั้น จากพรหมจรรย์ที่ผู้หญิงมีสิทธิเป็นเจ้าของได้อย่างเต็มที่ กลับกลายเป็นสิ่งที่ถูกอำนาจปีศาจปีศาจเข้ามาจัดการและควบคุมโดยทำในนามของ “ชะตาชีวิต”

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า นี่คือการบวนการที่ทำให้ “เป็นอื่น” เพราะทำให้ผู้หญิงไม่มีสิทธิบนร่างกายตนเอง เพราะปล่อยให้ผู้ชาย หรือ อุดมการณ์ปีศาจปีศาจเข้ามาตัดสินความประพฤติของผู้หญิง โดยใช้วาทกรรมเรื่อง “กรรม” และชะตาชีวิตซึ่งแสดงให้เห็นถึงอำนาจของผู้ชายที่แทรกแซงอำนาจของ “ผีจ๋ายอม”

ดังนั้น สิ่งที่ “ผีจ๋ายอม” ทำเพื่อดิ้นรนให้ออกจากกรอบความคิดแบบปีศาจปีศาจ คือ พยายามชิงสิทธิที่จะมีอำนาจเหนือตนเอง โดย ซีมอน เดอ โบวัวร์ (Simone de Beauvoir) และ เซอร์ ออร์ตเนอร์ (อ้างถึงใน สันฐิตา กาญจนพันธุ์, น. 2549, น. 255) เห็นว่า ถ้าจะปลดปล่อยผู้หญิงให้เป็นอิสระจากลักษณะทางชีววิทยาและความเชื่อมโยงกับธรรมชาติ ผู้หญิงจะต้องเลียนแบบผู้ชายด้วยการอยู่เป็นโสด ไม่ต้องทำงานบ้าน รวมทั้งทำงานและยึดค่านิยมแบบผู้ชาย ดังนั้น “ผีจ๋ายอม” ทั้งหมดจึง ดำเนินชีวิตตามที่โบวัวร์ได้พูดไว้ เพื่อเป็นการ “ปลดแอก” ความเป็นผู้หญิงและการพันธนาการที่ผูกผู้หญิงไว้กับธรรมชาติ ดังนั้น ตอนจบของละคร “ผีจ๋ายอม” จึงไม่ใช่การ

แต่งงานดังเช่นละครทั่ว ๆ ไป ยกเว้นเพียงตัวละครอังกฤษ (จากเรื่อง อังกฤษ) เท่านั้น ที่ได้แต่งงาน และกลับเข้าสู่ระบบปีตาธิปไตยอีกครั้งในตอนจบ

อย่างไรก็ตาม ในที่สุดแล้ว ผู้หญิงก็ยังคงต้องอาศัยและพึ่งพาธรรมชาติ เพื่อขอพลังอำนาจ แม้ไม่ได้เพราะมีความสัมพันธ์กันมาแต่กำเนิด แต่เป็นเพราะ “การประกอบสร้าง” จากสังคมปีตาธิปไตย ที่กระทำทั้งผู้หญิง และธรรมชาติ โดยที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเรื่องนี้อย่างละเอียดอีกครั้งในหัวข้อ “อำนาจ”

5.5 สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

“ผีจ๋ายอม” เกือบทั้งหมด มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ซึ่งเป็นผู้หญิงที่มีทุนทางเศรษฐกิจ จึงมีอำนาจต่อรองกับอำนาจปีตาธิปไตยมากขึ้น ดังนั้นระบบปีตาธิปไตยจึงใช้กลไกบางอย่าง “กำจัด” ผู้หญิงที่มีอำนาจไปโดยการ “จองจำ” ให้เธอเป็นผี แต่เมื่อพวกเธอเป็นผี กลับสามารถแสดงอำนาจของตนได้มากกว่าตอนที่ยังมีชีวิตอยู่

อย่างไรก็ดี สาหร่าย (จากเรื่องปะการังสีดำ) เป็นตัวละคร “ผีจ๋ายอม” คนเดียวที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำเมื่อเธอเป็น “ผี” เธอก็ได้เปลี่ยนชื่อให้เป็น “ปะการัง” ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าเธอได้ละทิ้งสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจก่อนตายของเธอ และสถานภาพเหล่านี้ไม่มีผลกระทบต่อความเป็น “ผีจ๋ายอม” ของเธอ

5.6 สรุปลักษณะทางประชากรศาสตร์ของ “ผีจ๋ายอม”

“ผีจ๋ายอม” ที่มีอายุมากจะใช้อำนาจในทางร้ายมากกว่าพวกที่มีอายุน้อยกว่า ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ และต้องวงเวียนอยู่ในงกรรมวงเวียน ที่บางครั้ง ตนเองไม่ได้เป็นผู้ก่อกรรมนั้นเอง “ผีจ๋ายอม” ทั้งหมดยังไม่ได้แต่งงาน และส่วนหนึ่งจำเป็นต้องรักษาพรหมจรรย์ หรือให้พรหมจรรย์กับคนบางคน โชคชะตาได้กำหนดไว้แล้ว แต่ก็มี “ผีจ๋ายอม” บางตนที่ไม่ยอมต่อโชคชะตา และพยายามต่อสู้จนสามารถปฏิเสธชะตากรรมนั้นได้

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของ “ผีจ๋ายอม” ทำให้เห็นว่า ชะตาชีวิตและการดำเนินชีวิตของผู้หญิงได้ถูกกำหนดไว้แล้วว่าต้องเป็น “ผีจ๋ายอม” ด้วยเหตุที่เธอเป็นผู้หญิง จึงมีกรรมที่ต้องชดใช้ ทั้ง ๆ ที่ผู้ชายที่เผชิญชะตากรรมเดียวกันไม่ต้องชดใช้กรรม

6. วิเคราะห์พัฒนาการของ “ผีจ้ายอม” ก่อน และหลังตาย

6.1 พัฒนาการทางกายภาพของ “ผีจ้ายอม” ก่อนและหลังตาย

ตารางที่ 5.5

พัฒนาการทางกายภาพของ “ผีจ้ายอม” ก่อนและหลังตาย

ตัวละคร (การใช้อำนาจ ก่อน, หลังตาย)	ลักษณะทางกายภาพ	
	ก่อนตาย	หลังตาย
อังกอร์ (+, +/-)	สาวสวย มีเสน่ห์ เก่ง เข้า สู่วัยเจริญพันธุ์	ผีเสื้อสาว น่ารัก
ณ จันท์ (+, +/-)	สาวสวย มีเสน่ห์ เก่ง เข้า สู่วัยเจริญพันธุ์	ผีเสื้อสาว มีสัญชาตญาณของเสือ อย่างเต็มที่ มีเสน่ห์ เป็นตัวสุดท้ายของ โลกนี้ เป็นที่หมายปองของผีเสื้อชาย
คุณยายวรรณภา (+, -)	เด็กหญิง	สาวสวยพันปี มีผีเจ้าโขนสิงอยู่ในตัว
ปะการัง/สาหร่าย (+/-, -)	สาวชาวบ้าน สวย	ผีสาวสวย แสนเสน่ห์ สามารถกลาย ร่างเป็นสิ่งต่าง ๆ ได้ สิงอยู่ในปะการัง
แสนเสน่ห์ (-, -)	สาวสวย เก่ง	เป็นเปรตอยู่ที่วัดสุทัศน์

จากตารางที่ 5.5 แสดงให้เห็นว่า “ผีจ้ายอม” ส่วนใหญ่ ยังคงความเป็นสาวสวยไว้หลังจากที่ตนตายไปแล้ว แต่สิ่งที่เปลี่ยนอย่างเห็นได้ชัดคือ เธอสามารถกลายร่างสลับไปมาได้กับสิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ไม่พัฒนา) เท่านั้น เช่น ณ จันท์ (จากเรื่องเสือ) และ อังกอร์ (จากเรื่องอังกอร์) กลายเป็นเสือ, คุณยายวรรณภา (จากเรื่องทนายทอสูร) เป็นตะขาบ, ปะการัง (จากเรื่อง ปะการังสีดำ) เป็นปะการัง ซึ่ง “ผีจ้ายอม” เหล่านี้มีอิทธิฤทธิ์มากกว่าตอนที่ตนเป็นคน ยิ่งไปกว่านั้น แสนเสน่ห์ (จากเรื่องเปรตวัดสุทัศน์) ซึ่งเป็นตัวละครที่สร้างจากมุมมองของพุทธศาสนาได้แสดงให้เห็นบาปของผู้หญิงที่กระทำผิด ดังนั้นละครจึงแสดงให้เห็นว่ากรรมได้ลงโทษให้เธอกลายเป็นเปรต และไม่มีข้อดีในการเป็นเปรต ซึ่งต่างจาก “ผีจ้ายอม” คนอื่น ๆ

นอกจากนี้ ในบางครั้งการแปลงกายได้ ก็กลายเป็นข้อจำกัดให้กับตัวของเธอด้วย เช่น การที่ปะการังแปลงกายได้ แต่เธอต้องอยู่ใกล้น้ำเสมอ หรือการที่ ณ จันท์ กลายเป็นเสือ แต่ก็จะต้องถูกล่าจากผีเสื้อผู้ชายเช่นกัน

6.2 พัฒนาการทางจิตใจของ “ผีจำยอม” ก่อนและหลังตาย

ตารางที่ 5.6

พัฒนาการทางจิตใจของ “ผีจำยอม” ก่อนและหลังตาย

ตัวละคร (การใช้อำนาจ ก่อน, หลังตาย)	จิตใจ	
	ก่อนตาย	หลังตาย
อังกอร์ (+, +/-)	อ่อนโยน	เมื่อกลายเป็นเสือ จะมีจิตใจเหมือนสัตว์ แต่ไม่ต้องการผสมพันธุ์ หวาดกลัวอำนาจตนเอง เมื่อกลับเป็นคน
ณ จันทร (+, +/-)	จิตใจดี ไม่ไว้ใจชาย	เมื่อกลายเป็นเสือ มีจิตใจเหมือนสัตว์ อยากกินเลือด แต่ไม่ต้องการผสมพันธุ์ หากตนไม่ได้รัก หวาดกลัวอำนาจตนเอง และผิดคนอื่นเมื่อกลับเป็นคน
คุณยายวรรณภา (+, -)	บริสุทธิ์เหมือนเด็กทั่วไป	โหดเหี้ยม อ้ามहित ผดุงความยุติธรรมในครัวเรือน
ปะการัง/สาหร่าย (+/-, -)	เจ้าชู้ มีความละโมภ	โหดเหี้ยม อ้ามहित มีจุดมุ่งหมายที่จะแก้แค้นชายที่หักหลังตน
แสนเสนห์ (-, -)	โหดร้าย	อ่อนแอ โดนทำร้ายจากผู้ชาย และผี

จากตารางที่ 5.6 แสดงให้เห็นถึงจิตใจของ “ผีจำยอม” ก่อนและหลังตายว่า หากเป็นผีที่ใช้อำนาจทั้งสองด้าน เธอจะหวาดกลัวต่อการใช้อำนาจในด้านลบของตนเอง และหวาดกลัวต่ออำนาจของตนเองว่าจะไปทำร้ายผู้ที่มีความสำคัญกับตน ทั้งนี้เป็นเพราะเธอเหล่านี้ต้องกลับมาเป็นคนอีกครั้งหลังจากที่กลายเป็นเสือไปแล้ว เธอจึงกลัวว่า การกระทำในช่วงที่เป็นผีจะส่งผลกระทบต่อเธอเมื่อกลับมาเป็นคนอีกครั้ง สภาพจิตใจของเธอเหล่านี้จึงแตกต่างจากผีที่ใช้อำนาจในทางลบทั้งหมด

ส่วนผีที่ใช้อำนาจในทางลบ ส่วนใหญ่ ก่อนที่จะตายจะมีจิตใจโหดร้าย หากแต่เมื่อกลายเป็นผีแล้ว จะยิ่งโหดร้ายกว่าเดิม เช่น ปะการัง (จากเรื่อง ปะการังสีดำ) ที่ขณะเป็นคนเธอมีจิตใจโหดร้ายและเมื่อเธอกลายเป็นปะการังก็ยิ่งมีความโหดร้ายมากกว่าเดิม แต่ แสนเสนห์ (จาก

เรื่องปรตวัตสุทัศน์) ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อสั่งสอนผู้หญิงในเรื่องกฎแห่งกรรม จะใช้อำนาจในทางลบ เพราะถูกหมอบีแมนบังคับ ให้ใช้อำนาจในทางลบ

ดังนั้น โดยสรุปแล้ว ลักษณะจิตใจของ “ผีจ๋ายอม” โดยรวมแล้ว ทั้งหมดต่างมีจิตใจที่เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ ซึ่งเป็นจิตใจที่เป็น id ของคน เพราะเธอได้กลายเป็น “ผี” แล้วนั่นเอง ดังที่ สมสุข หินวิมาน (2544, น. 53-54) กล่าวไว้ว่า ถ้าอธิบายเชิงจิตวิเคราะห์ ผีก็เป็นภาพตัวแทน อีกด้านหนึ่งของมนุษย์ ขณะที่พระเป็นตัวแทนสำนึกผิดชอบชั่วดีของคน ผีก็อาจเป็นจินตนาการ ด้านดิบ ๆ ของมนุษย์ ซึ่งก็คือจิตไร้สำนึกนั่นเอง จึงไม่น่าแปลกใจ ที่ “ผีจ๋ายอม” เหล่านี้จะมีสภาพจิตใจที่เป็นดังจิตไร้สำนึก เพราะเธอเหล่านี้ได้เปลี่ยนจากการที่เป็น “คนผู้หญิง” มาเป็น “ผีผู้หญิง” แล้วนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม การที่เธอกลายเป็นตัวแทนของ id กลับทำให้เธอเหล่านี้มีชีวิตที่ดีขึ้นกว่า ตอนที่อยู่เป็นคนบนโลกนี้ เพราะสามารถปกป้องตนเองจากผู้ที่ทำร้ายตนได้ ซึ่งจะปรากฏอย่างเด่นชัดในการเปรียบเทียบพัฒนาการในการใช้อำนาจ แต่กระนั้นก็ตาม เธอเองก็ยังคงต้องถูกควบคุมอำนาจจากกลุ่มอำนาจที่เหนือกว่าพวกเธอ โดยส่วนมาก ก็คือ ผู้ที่ใช้อำนาจในการกักขังพวกเธอไว้นั่นเอง

6.3 พัฒนาการทางการใช้อำนาจของ “ผีจ๋ายอม” ก่อนและหลังตาย

ตารางที่ 5.7

พัฒนาการทางการใช้อำนาจของ “ผีจ๋ายอม” ก่อนและหลังตาย

ตัวละคร (การใช้ อำนาจก่อน, หลังตาย)	การใช้อำนาจ	
	ก่อนตาย	หลังตาย
อังกฤษ (+, +/-)	ฟุ้งฟุ้งผู้ชาย โดนทำร้ายเสมอ	มีอำนาจเหนือผู้ชาย อาศัยอำนาจจาก การเป็น ผีเสื้อ
ณ จันท์ (+, +/-)	ไม่สามารถใช้ อำนาจกับใครได้ มักโดนทำร้ายเสมอ	มีอำนาจเหนือคนทั่วไป แต่ยังคงอยู่ใต้อำนาจ ผีผู้ชาย อาศัยอำนาจจากการเป็นผีเสื้อ
คุณยายวรรณภา (+, -)	N/A	มีอำนาจจัดการเรื่องในครอบครัวได้มากกว่าผู้หญิง ที่เป็นคน ให้คุณและโทษคนอื่น ๆ ได้ อาศัย อำนาจจากเจ้าโขน โดยมีสัญลักษณ์เป็นตะขาบ

ตารางที่ 5.7 (ต่อ)

ตัวละคร (การใช้ อำนาจก่อน, หลังตาย)	การใช้อำนาจ	
	ก่อนตาย	หลังตาย
ปะการัง/สาหร่าย (+/-, -)	โดนผู้ชายหลอกใช้ อำนาจ	สามารถใช้อำนาจของตนแก้แค้นผู้ชายที่คิดไม่ดี กับตนได้ โดยอาศัยอำนาจจากปะการัง
แสนเสน่ห์ (-, -)	ใช้อำนาจของตนไป ในทางชั่วร้ายและ ทำร้ายคนอื่น ๆ	ทำให้คนทั่วไปกลัวได้ หากแต่ยังถูกผู้ชายบังคับ ใช้อำนาจของตนโดนที่ตนเองไม่มีทางเลือก ไม่มีอำนาจ เพราะตกอยู่ใต้อำนาจของกรรมใน พุทธศาสนา

จากตารางที่ 5.7 แสดงให้เห็นว่า โดยทั่วไปแล้ว “ผีจ้ายอม” จะมีอำนาจมากกว่าเดิม แม้ว่าการเป็นผีต้องตกอยู่ในอาณัติของบางสิ่งก็ตาม เช่น ณ จันทร (จากเรื่อง เสือ) ต้องตกอยู่ใต้อำนาจของผีเสือผู้ชาย หากแต่เธอเองก็มีอำนาจในการจัดการกับคนทั่วไป ส่วนแสนเสน่ห์ (จากเรื่องเปรตวัดสุทัศน์) แม้จะต้องตกอยู่ใต้อำนาจแห่งกรรม หากแต่เธอเองก็สามารถที่จะทำให้คนทั่วไปเกรงกลัวเธอได้เช่นกัน

ดังนั้น ไม่ว่าอำนาจของ “ผีจ้ายอม” เหล่านี้จะขึ้นอยู่กับธรรมชาติ หรือพุทธศาสนาก็ตาม แต่เธอทั้งหมดนี้ก็มีอำนาจที่มากขึ้น และมีสถานภาพที่ดีกว่าการที่อยู่เป็น “คนผู้หญิง”

6.4 สรุปพัฒนาการของ “ผีจ้ายอม”

“ผีจ้ายอม” ที่เปลี่ยนสถานภาพจาก “คนผู้หญิง” เป็น “ผีผู้หญิง” ส่วนใหญ่จะมีพัฒนาการในการใช้อำนาจมากขึ้น กล่าวคือ พัฒนาการทางกายภาพที่สามารถแปลงกายได้ ส่วนพัฒนาการทางจิตใจนั้น เธอจะใช้อำนาจจากชั่วอำนาจที่ตรงข้ามกับฝ่ายชาย หรือใช้อำนาจจากจิตไร้สำนึก ซึ่งทำให้เห็นโดยภาพรวมว่า “ผีจ้ายอม” เหล่านี้มีอำนาจเพิ่มขึ้น แต่อำนาจเหล่านี้ก็ยังคงอยู่ใต้อำนาจบางอย่าง

อย่างไรก็ตาม แสนเสน่ห์ (จากเรื่อง เปรตวัดสุทัศน์) เป็น “ผีจ้ายอม” ตนเดียวที่ไม่มีพัฒนาการทางอำนาจที่เพิ่มขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เป็นเพราะมุมมองของผู้สร้างที่สร้างเรื่องแนวความคิดของพุทธศาสนา เรื่อง การ “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ดังนั้น จึงไม่ได้แสดงด้านดีของอำนาจ “ผีจ้ายอม” ให้ผู้ชมได้เห็น

7. เวลาและสถานที่

7.1 เวลา

ช่วงเวลาก่อนที่จะมีอำนาจ

ตารางที่ 5.8

ช่วงเวลาก่อนใช้อำนาจและสาเหตุการใช้อำนาจของ “ผีจ้ายอม”

ชื่อ	เวลาก่อนที่จะใช้อำนาจ	สาเหตุที่ใช้อำนาจ
อังกอร์	20 ปี	วัยเจริญพันธุ์
ณ จันทร	25 ปี	วัยเจริญพันธุ์
สาหร่าย/ปะการัง	กว่า 10 ปี	เมื่อธรรมชาติถูกบุกรุก
คุณยายวรรณภา	60 ปี (มีอำนาจเมื่ออายุ 8 ปี)	เมื่อครอบครัวมีปัญหา
แสนเสน่ห์	ตายแล้วเป็นทันที	ถูกบังคับ

จากตารางที่ 5.8 แสดงให้เห็นว่าก่อนที่ “ผีจ้ายอม” จะมีอำนาจ จะมีช่วงเวลาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

ณ จันทร (จากเรื่อง เสือ) และอังกอร์ (จากเรื่อง อังกอร์) ต่างเป็นผีที่จะกลายเป็นเสือสาวเมื่อทั้งสองพร้อมที่จะผสมพันธุ์ หากแต่ทั้งสองใช้เวลาก่อนที่จะเป็นผีแตกต่างกัน เพราะทั้งสองมีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน กล่าวคือ อังกอร์ อยู่ในชนบท จึงมีเวลาในการเจริญพันธุ์เร็วกว่าในเมือง ดังนั้น อังกอร์ จึงถึงวัยเจริญพันธุ์ เมื่ออายุ 20 ปี ส่วน ณ จันทรที่อยู่ในเมือง จึงถึงวัยเจริญพันธุ์เมื่ออายุ 25 ปี

ส่วนสาหร่าย (จากเรื่อง ปะดาร์งสีดำ) ก็ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ปะการังเพื่อปกป้องทะเล ดังนั้นเมื่อคนบุกเข้าไปเก็บปะการังออกมา ซึ่งหมายถึงการทำลายทรัพยากรธรรมชาติในทะเล เธอจึงเริ่มใช้อำนาจโดยการแก้แค้นคนที่ทำร้ายทะเล

นอกจากนี้ คุณยายวรรณภา (จากเรื่อง ทายาทอสูร) เป็นผีตั้งแต่อายุ 8 ปี แต่ไม่ได้ใช้อำนาจใด ๆ จนกระทั่งอายุประมาณ 60 ปี ก็เริ่มใช้อำนาจ เพราะต้องคอยขจัดคนที่ประพฤติไม่ดีหรือออกนอกกลุ่มนอกรทางในครอบครัวของตน ทั้งนี้ ผู้ที่มีประสบการณ์และเป็นผู้ใหญ่ที่มีความคิดแบบโบราณเท่านั้น จึงจะสามารถจัดการบุคคลเหล่านี้ให้เชื่อฟังได้

ส่วนแสนเสน่ห์ (จากเรื่อง เปรตวัดสุทัศน์) ที่ถูกสร้างขึ้นเป็นผี จากวาทกรรมของ พุทธศาสนา เพราะเธอได้ก่อกรรมไว้ เธอ จึงต้องชดใช้กรรมที่ตนก่อไว้ทันทีที่เสียชีวิต

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า เวลาที่ “ผีจ่ายอม” จะใช้อำนาจเมื่อใด หรือเริ่มใช้อำนาจเมื่อใดนั้น ขึ้นอยู่กับสาเหตุของการเป็นผีของเธอเหล่านี้

เวลาในการปรากฏตัว

“ผีจ่ายอม” ส่วนใหญ่สามารถปรากฏตัวได้ทุกเวลา ยกเว้นผีแสนเสน่ห์ (จากเรื่อง เปรตวัดสุทัศน์) ที่เป็นเปรตและสามารถปรากฏกายเฉพาะในตอนกลางคืนตามคติความเชื่อของ โบราณ ทั้งนี้เพราะเรื่องเปรตวัดสุทัศน์เป็นละครที่มีฉากแบบโบราณ (period) ส่วนละครเรื่องอื่น ๆ เป็นละครปัจจุบัน มิติเวลาในการปรากฏตัวจึงแตกต่างกันไป เพราะในปัจจุบัน ความเชื่อเรื่องการแบ่ง เขตกลางวันและกลางคืนมีน้อยลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพของชีวิตประจำวันของคนทุกวันนี้ จึงไม่แปลก ถ้าผีจะสามารถปรากฏกายได้ทั้งกลางวันกลางคืน และอำนาจของผีก็มีเพิ่มมากขึ้น จากการที่ผีสามารถที่จะเฝ้ามอง (gazing) คน ได้ตลอดเวลา และสามารถที่จะออกมาหลอกหลอน ได้ทุกขณะจิต แต่ในขณะเดียวกัน ก็หมายความว่า “ผีจ่ายอม” เหล่านี้ถูกกักขังอยู่ตลอดเวลา ทุกชั่วยามเช่นกัน

7.2 สถานที่

สถานที่ในการจองจำ

ตารางที่ 5.9

สถานที่ในการจองจำ “ผีจ่ายอม”

ชื่อผีจ่ายอม	สถานที่ในการจองจำ	หมายถึง
ปะการัง	ทะเล	ธรรมชาติ
คุณยายวรรณากู	ต่างจังหวัด	ไม่พัฒนา
แสนเสน่ห์	นรก	จิตไร้สำนึก
อังกอร์	เขมร	ไม่พัฒนา
ณ จันทร์	ต่างจังหวัด	ไม่พัฒนา

จากตารางที่ 5.9 แสดงให้เห็นสถานที่ในการจองจำ “ผีจำยอม” เหล่านี้ว่าเป็นที่ที่มีความดิบ, ไม่พัฒนา และเป็นธรรมชาติ ทั้งหมดนี้ ถูกมองว่า เป็นพวกเดียวกันกับ “ผู้หญิง” โดยการ ใช้ปรัชญาคู่ตรงข้าม (binary opposition) ดังที่ สันฐิตา กาญจนพันธ์ (2549, น. 248-249) ได้กล่าวว่า ปรัชญาคู่ตรงข้ามระหว่างชาย-หญิงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้มีอำนาจ หรือผู้ที่ตั้งตนเป็นนาย (master) ใช้เป็นตรรกะในการปกครองตามลำดับชั้น (Logic of Hierarchy) ด้วยการสร้างอัตลักษณ์ของสิ่งที่อยู่คนละข้างขึ้นมาเทียบเคียงกันอย่างชัดเจน เพื่อจะได้เห็นความเหลื่อมล้ำต่ำสูงของสิ่งที่อยู่ตรงกันข้าม ทั้งนี้ ผู้มีอำนาจกำหนดให้สิ่งที่อยู่ข้างหนึ่งมีระเบียบชัดเจน และมีความสำคัญเหนือกว่าอีกข้างหนึ่ง พร้อมกันนั้น ก็กำหนดให้สิ่งที่อยู่อีกข้างหนึ่งมีลักษณะที่ด้อยกว่า ไม่เป็นระเบียบ และคลุมเครือ จนผู้มีอำนาจสามารถกดหรือกีดกันสิ่งที่อยู่ข้างนั้นให้กลายเป็น “เป็นอื่น” (others) ไป ดังนั้น เมื่อพิจารณาคู่ตรงข้าม ระหว่างชาย-หญิงในบริบทของสถานที่ จึงพบความสัมพันธ์ดังนี้

ผู้ชาย	ผู้หญิง
วัฒนธรรม	ธรรมชาติ
สวรรค์	นรก
พัฒนา	ไม่พัฒนา

ดังที่ สันฐิตา กาญจนพันธ์ (2459, น. 254) ได้กล่าวถึง เซอร์ ออร์ตเนอร์ ผู้เขียนหนังสือเรื่อง Is Female to Male as Nature is to Culture? ว่า ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ความคิดตะวันตกเรื่องผู้หญิงใกล้ชิดกับธรรมชาติทั้งกายและใจนั้น มีส่วนทำให้สังคมกำหนดสถานภาพ อำนาจ และบทบาทหน้าที่ผู้หญิงเป็นรองผู้ชาย หน้าที่หลักของผู้หญิงคือการให้กำเนิดและบำรุงเลี้ยงชีวิต ผู้หญิงจึงถูกจำกัดพื้นที่ให้ทำงานอยู่ในบริเวณบ้าน ไม่สามารถทำงานในฐานะแรงงานในภาคการผลิตนอกอาณาบริเวณบ้านได้ ในขณะที่ผู้ชายอยู่ในพื้นที่สาธารณะ และห่างไกลจากธรรมชาติ นอกจากนี้ สันฐิตา กาญจนพันธ์ (2549, น. 253) ยังกล่าวด้วยว่า นักนิเวศสตรีนิยมวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ เห็นพ้องต้องกันว่า ผู้หญิงมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ และความใกล้ชิดดังกล่าวทำให้ง่ายต่อการถูกสังคมนิตาธิปไตยครอบงำ ธรรมชาติและผู้หญิงจึงไม่เพียงแต่จะตกอยู่ในฐานะเป็นรองมนุษย์ผู้ชายเท่านั้น แต่ยังถูกกดขี่เอารัดเอาเปรียบอีกด้วย ดังนั้น เมื่อผู้หญิงเป็นผีและหลุดจากพื้นที่ส่วนตัว รวมทั้งมีอำนาจมากขึ้น เธอจึงใช้อำนาจนั้นในการต่อสู้กับอำนาจนิตาธิปไตยที่เคยได้กระทำกับ ตนเองและธรรมชาติมาเป็นเวลานาน ดังที่ สันฐิตา กาญจนพันธ์ (2549, น. 252) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า นักสตรีนิยมแนวจิตวิญาณเชื่อว่า การมองธรรมชาติว่าธรรมชาติเปี่ยมไปด้วยคุณค่าทางจิตวิญาณและทรงพลังอำนาจที่เข้มแข็ง จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับสังคมและระดับปัจเจก ดังนั้น “ผีจำยอม” ผู้ซึ่งถูกกักขังไว้กับธรรมชาติ จึงสามารถให้ความเกื้อหนุนกันได้ กล่าวคือ “ผีจำยอม” จะนำพลังอำนาจจากธรรมชาติมาใช้ และสามารถแก้แค้น

ผู้ชายให้กับธรรมชาติได้ ตัวอย่างที่เด่นชัดที่สุด คือ ปะการัง (จากเรื่อง ปะการังสีดำ) กล่าวคือ เมื่อปะการังถูกกักขังอยู่ในทะเลนาน 10 กว่าปี เธอก็รับพลังจากทะเลมาเป็น “อำนาจ” ของตนเอง สังเกตได้ว่า อำนาจของเธอจะอ่อนลงเมื่อห่างไกลจากทะเล และเมื่อเธออยู่ที่ทะเล อำนาจของเธอจะเพิ่มขึ้น ดังนั้น หมายความว่า ผู้ที่ให้พลังและอำนาจแก่เธอ คือ ทะเล ซึ่ง “ผีจ้ายอม” คนอื่น ๆ ก็จะมีลักษณะของการถูกจองจำในสถานที่ที่ถูกกระทำ และเป็นพื้นที่ให้อำนาจแก่ตนเอง เหมือนกับ ปะการังอีกด้วย

สถานที่ที่มีอำนาจ และ ไร้อำนาจ

สำหรับ “ผีจ้ายอม” แล้ว สถานที่ที่มีอำนาจจะเป็นที่เดียวกันกับสถานที่ในการจองจำ ทั้งนี้ เพราะ สถานที่ในการจองจำเป็นสถานที่ที่ให้อำนาจกับ “ผีจ้ายอม” ส่วนสถานที่ที่ไร้อำนาจของ “ผีจ้ายอม” ก็เป็นสถานที่ที่ตรงข้ามกับแหล่งอำนาจของ “ผีจ้ายอม” ซึ่งนั่นก็คือ สถานที่ของผู้ชาย ดังตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10

สถานที่ที่ “ผีจ้ายอม” ไร้อำนาจ

ชื่อผีจ้ายอม	สถานที่ไร้อำนาจ	หมายถึง
คุณยายวรรณภา	กรุงเทพ	ที่ที่พัฒนาแล้ว
ปะการัง	กรุงเทพ, บนมก	ที่ที่พัฒนาแล้ว
อังกอร์	ประเทศไทย, ค่ายทหาร	ที่ที่พัฒนาแล้ว
ณ จันทร์	กรุงเทพ / ในป่า	ที่ที่พัฒนาแล้ว/ สถานที่ที่กลายเป็นของผู้ชาย
แสนเสนห์	โลกมนุษย์	ที่ที่ชายเป็นใหญ่

จากตารางที่ 5.10 ทำให้เห็นว่า พื้นที่ที่เธอไร้อำนาจนี้เป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว ซึ่งนับว่าเป็นพื้นที่ของ “ผู้ชาย”² ดังนั้น “ผีจ้ายอม” จึงไม่สามารถใช้อำนาจได้มากเท่าที่มีอยู่ และในบางครั้ง อำนาจที่เธอสั่งสมมานาน ก็จะไม่ยอมถอยอย่างรวดเร็ว แต่ “ผีจ้ายอม” จะมีอำนาจเพิ่มขึ้นหรือมีอำนาจเท่าเดิม เมื่อกลับไปอยู่ในสถานที่ที่เป็นธรรมชาติอีกครั้งหนึ่ง เช่น ในเรื่อง ปะการังสีดำ เมื่อปะการังมาอยู่ในเมือง หรือ เมื่ออยู่ห่างจากน้ำทะเล อำนาจของเธอจะลดน้อยลง หากแต่เมื่อ

² พื้นที่ของผู้ชาย ได้แก่ พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เนื่องจากการมองโดยใช้ปรัชญาคู่ตรงข้าม ซึ่งสะท้อนให้เห็นอำนาจของผู้ชาย ที่อยู่ครอบคลุมเขตเมือง และ สถานที่ที่พัฒนาแล้ว

เธอกลับไปอยู่ใกล้ทะเล อำนาจของเธอจะคืนมาอีกครั้ง หรือในกรณีของคุณยายวรรณภา (จากเรื่อง ทายาทอสูร) อาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับเธออยู่ในสถานที่ที่เป็นธรรมชาติ หรือว่าอยู่ในบ้านเหมือนเดิม เธอจึงได้อำนาจเพิ่มขึ้น แต่การเพิ่มขึ้นของอำนาจของเธออยู่ที่การได้อยู่กับของดิบ เช่น การกินเนื้อดิบ และเลือด ซึ่งก็เป็นธรรมชาติอีกเช่นกันที่ทำให้เธอสามารถกลับมาที่มีอำนาจเหมือนเดิมได้อีกครั้ง

อย่างไรก็ตาม ในเรื่อง “เสือ” ได้เกิดปรากฏการณ์ที่ผู้ชายได้เข้าไปยึดครอง พื้นที่ของผู้หญิง กล่าวคือ พรหมพยัคฆ์ ฝึเสือผู้ชายเป็นเจ้าป่า ซึ่งป่าเป็นพื้นที่ของผู้หญิง และ ณ จันทร ฝึเสือสาวที่ได้รับอำนาจจากป่า กลับต้องถูกเจ้าป่าคุกคามและทำให้พื้นที่ที่ผู้หญิงมีอำนาจลดน้อยลง

สถานที่ในการปรากฏตัว

“ฝึจ่ายอม” ส่วนใหญ่สามารถที่จะปรากฏตัวได้ทุกที่ เพราะพวกเธอเหล่านี้มีอำนาจมากจนไม่มีสิ่งที่จะต้องหวาดกลัวมากนัก แต่ในบางครั้งเธออาจไม่สามารถปรากฏตัวในที่ต่าง ๆ ได้ หากมีสิ่งของที่ทำให้เธอไร้อำนาจ เช่น ของปลุกเสกต่าง ๆ ที่ทำขึ้นจากผู้ชายเพื่อต่อต้านอำนาจของเธอ ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดตอน “ความสัมพันธ์กับตัวละครชาย”

7.3 สรุป

“ฝึจ่ายอม” โดยทั่วไปแล้ว จะสามารถปรากฏตัวได้ทุกเวลาและสถานที่ ตรวจจับที่มีอำนาจ และไม่โดนของที่นำมาปราบตนกำราบไว้ เช่น คุณยายวรรณภาสามารถสำแดงฤทธิ์ได้หากไม่ได้อยู่ใกล้กับพระขรรค์เงิน

นอกจากนี้ คุณสมบัติอย่างหนึ่งของ “ฝึจ่ายอม” ส่วนมาก คือ เธอเหล่านี้จะมีเวลาที่ต้องถูกจองจำโดยที่ตนเองไม่ได้นำอำนาจออกมาใช้ ซึ่งช่วงเวลานั้น จะสั้นหรือยาวนานอยู่กับวัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจของเธอ เช่น ณ จันทร (จากเรื่องเสือ) และ อังกอร์ (จากเรื่อง อังกอร์) จะแปลงร่างเมื่อตนพร้อมที่จะผสมพันธุ์ ดังนั้น เธอทั้งสอง จึงมีอำนาจ หรือกลายเป็นเสือสาว เมื่อถึงวัยเจริญพันธุ์ แต่เธอทั้งสองจะมีช่วงเวลาพร้อมในการผสมพันธุ์แตกต่างกัน เพราะสภาพแวดล้อมที่พวกเธออยู่นั้นแตกต่างกัน

สถานที่ในการจองจำ “ฝึจ่ายอม” ทั้งหมดจะเป็นสิ่งที่เป็นธรรมชาติ หรือเป็นสิ่งที่ตรงข้าม และถูกกระทำโดยระบบปีศาจปิศาจ โดย เช่นเดียวกันกับผู้หญิง ดังนั้น ผู้หญิง จึงได้รับอำนาจจากสถานที่เหล่านี้ ทั้งนี้ เมื่อพวกเธออยู่ในสถานที่ของผู้ชาย เช่น ในเมือง หรือในที่สาธารณะมาก ๆ เธอก็จะอ่อนกำลังอำนาจลง และสามารถฟื้นคืนอำนาจได้ เมื่อได้กลับไปใกล้สถานที่หรือแหล่งที่ให้อำนาจอีกครั้ง

8. ความสัมพันธ์ระหว่าง “ผีจำยอม” กับกลุ่มตัวละครต่าง ๆ

8.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง “ผีจำยอม” กับผู้ที่เป็นสาเหตุในการจ้องจำ

ตารางที่ 5.11

ความสัมพันธ์ระหว่าง “ผีจำยอม” กับผู้ที่เป็นสาเหตุในการจ้องจำ

ชื่อ	สาเหตุ
ณ จันทร์	พ่อของตน
อังกอร์	พ่อของตน
คุณยายวรรณภา	ต้นตระกูลที่เป็นชาย
สาหร่าย/ปะการัง	ตนเองและชายผู้หักหลัง
แสนเสนห์	กรรม (พุทธศาสนา)

จากตารางที่ 5.11 พบว่า “ผีจำยอม” ถูกนำเข้าสู่กระบวนการจำยอม โดยผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งเป็นชายทั้งสิ้น ได้แก่ พ่อ บรรพบุรุษชาย และ ชู้รัก โดยที่มี “ผีจำยอม” ตนเดียวที่ถูกจ้องจำ เพราะ กรรม หรือ การกระทำของ ตนเอง คือ “แสนเสนห์” (จากเรื่อง เปรตวัดดสุทัศน์) ส่วน “ผีจำยอม” คนอื่น ๆ ที่ไม่ได้ก่อกรรมเอง กลับต้องโดนลงโทษซึ่งแสดงให้เห็นภาพของพุทธศาสนาในสังคมไทย ที่สร้างวาทกรรมเรื่องกรรมให้ตกอยู่กับผู้หญิง โดยให้ผู้หญิงเป็นฝ่าย “ถูกกระทำ (passive)” ส่วนผู้ชาย จะเป็นฝ่าย “กระทำ (active)” ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า สาเหตุของการถูกจ้องจำไม่ได้เป็นเพราะ “ผีผู้หญิง” สมควรถูกลงโทษ หากแต่เป็นเพราะ “ผีผู้หญิง” เหล่านี้ เป็นผู้หญิงที่นับถือพุทธศาสนา และมีความเชื่อเรื่องกรรมจึงถูก “กระทำ” โดยการจ้องจำและกลายเป็นผู้ที่ต้องรับกรรมจากผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชายผู้ใกล้ชิด เช่น พ่อ คนรัก หรือศาสนา

นอกจากนี้ ตัวละครอื่น ๆ ก็ความสัมพันธ์ที่ “ผีจำยอม” และผู้ที่เป็นสาเหตุมีความแตกต่างกันไป ดังนี้

1. ความสัมพันธ์กับผู้ที่เป็นสาเหตุแบบเครือญาติ

“ผีจำยอม” ที่มีความสัมพันธ์เหล่านี้ ได้แก่ ณ จันทร์ (จากเรื่องเสือ) มีความสัมพันธ์เป็นพ่อลูกกันเหมือนกับอังกอร์ (จากเรื่อง อังกอร์), และ คุณยายวรรณภา (จากเรื่อง ทายาทอสูร) มีความสัมพันธ์เป็นต้นตระกูลกับหลานสาว แม้อันที่ความสัมพันธ์เหล่านี้จะใกล้ชิด หากแต่กลับเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่แน่นแฟ้นนัก เพราะ พ่อของ ณ จันทร์ก็เสียชีวิตตั้งแต่เธออายุประมาณ 5 ปี หรือตั้งแต่เธอกลายเป็นเสือ ส่วนอังกอร์พ่อก็เสียชีวิตทันทีที่เธอเกิดและกลายเป็นเสือเช่นกัน ในกรณี

ของคุณยายวรรณภา ก็ไม่ได้รู้จักกับบรรพบุรุษของตนที่ได้ก่อกรรมไว้กับ "ไอ้โชน" แต่อย่างไร หากแต่กรรมก็ยังคงสืบทอดมาตามสายตระกูลผู้หญิงอยู่ดี

ดังนั้น ผู้ที่เป็น "สาเหตุ" ให้ "ผีผู้หญิง" กลายเป็น "ผีจำยอม" จึงไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ "ผีจำยอม" เพราะเป็นเพียงญาติของผู้ชายที่ก่อกรรมไว้ และสืบทอดกันมาทางสายผู้หญิงเท่านั้น

2. ความสัมพันธ์กับผู้ที่ไม่ได้เป็นเครือญาติ

ความสัมพันธ์เช่นนี้ พบได้ในเรื่อง ปะการังสีดำ และเปรตวัดสุทัศน์ ซึ่งทั้งแม่ตัวละครผู้หญิงได้กระทำผิดจริง หากแต่ตัวละครชายที่ทำความผิดเช่นกัน กลับไม่ได้รับโทษมากดังที่ "ผีจำยอม" ต้องรับ กล่าวคือ ในกรณีของ ปะการังหรือ สาหร่าย (จากเรื่อง ปะการังสีดำ) นั้น ภูมิจุ๊ที่เป็นผู้รักของเธอหลอกให้สาหร่ายเข้าไปขโมยปะการังแก้ว จากนั้นเมื่อสาหร่ายโดนฟ้าผ่าตายพร้อมกับที่ชาวบ้านเข้ามาพบ เขาก็หนีออกมาจากเกาะนั้น โดยคนที่รับกรรมแต่เพียงผู้เดียว คือสาหร่าย โดยที่เธอถูกหมอมผีประจำเกาะจับขังวิญญานให้อยู่ในปะการัง และกลายเป็นผีสาวชื่อ "ปะการัง" ส่วนภูมิจุ๊ ก็กลับเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ และใช้ชีวิตอย่างสุขสบาย กลายเป็นมหาเศรษฐี โดยไม่ต้องรับผิดชอบกับเรื่องที่ได้ก่อไว้ ทั้ง ๆ ที่เขาเป็นคนต้นคิดเรื่องการขโมยนี้ ต่อมาในกรณีของ แสนเสน่ห์ แม่เธอต้องรับกรรมตามที่เธอเองได้ก่อไว้ หากแต่หมอมผีแมน ผู้ที่ก่อกรรมมากกว่าเธอกลับไม่ได้มีการพูดถึงกรรมที่เขาได้รับ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า ละครต้องการสั่งสอนผู้หญิงให้เป็นคนดีเท่านั้น แต่ไม่ได้สนใจการสั่งสอนผู้ชาย จึงเป็นการตอกย้ำว่า พระพุทธศาสนาเน้นให้มีกรอบศีลธรรมเพื่อให้ผู้หญิงทำตามเท่านั้น และผู้หญิงก็เป็นฝ่ายที่ต้อง"ถูกระงับ"

8.2 ความสัมพันธ์ระหว่าง "ผีจำยอม" กับสิ่งที่กักขังเธอ

ตารางที่ 5.12

ความสัมพันธ์ระหว่าง "ผีจำยอม" กับสิ่งที่กักขังและแหล่งอำนาจ

ชื่อ	สิ่งที่กักขัง	แหล่งอำนาจ
ณ จันทรี	ผีเสื้อ	ธรรมชาติ
อังกอร์	ผีเสื้อ	ธรรมชาติ
คุณยายวรรณภา	ไอ้โชน (ตะขาบ)	ไม่พัฒนา
สาหร่าย/ปะการัง	ปะการัง	ธรรมชาติ
แสนเสน่ห์	เปรต	เป็นบาป

จากตารางที่ 5.12 แสดงให้เห็นว่า “ผีจ้ายอม” กับผู้ที่กักขังนั้น เป็นพวกเดียวกัน กล่าวคือ ทั้งสองเป็นสิ่งที่ถูกมองว่า ไม่พัฒนาและมีอำนาจตรงข้ามกับผู้ที่เป็นสาเหตุ กับผู้ที่ปลดปล่อย ทั้งนี้ ผู้กักขังและ “ผีจ้ายอม” จะพึ่งพิงอำนาจซึ่งกันและกัน โดย “ผีจ้ายอม” จะใช้อำนาจธรรมชาติจากผู้กักขัง และ ผู้กักขัง ก็จะทำให้ “ผีจ้ายอม” ใช้อำนาจเพื่อต่อสู้กับผู้ที่เป็นสาเหตุและผู้ทีปลดปล่อยแทน ผู้ที่กักขัง

ผู้ที่กักขังใช้ร่างกายของ “ผีจ้ายอม” เป็นสถานที่ในการแสดงอำนาจทางธรรมชาติออกมา แต่ผู้ที่กักขัง ทั้งหมดเป็นชาย แม้ว่าอำนาจทางธรรมชาติอาจเคยถูกมองว่าเป็นของผู้หญิง แต่ในละคร “ผีจ้ายอม” นั้น ผู้ชายได้เข้ามามีอำนาจเหนืออำนาจของผู้หญิงในธรรมชาติอีกชั้นหนึ่ง จึงหมายความว่า อำนาจของ “ผีจ้ายอม” ในธรรมชาติ นั้น เป็นอำนาจที่มีชายกำกับ ดังที่จะกล่าวต่อไป

8.3 ความสัมพันธ์ระหว่าง “ผีจ้ายอม” กับผู้มีอำนาจเหนือตน

ตารางที่ 5.13

ความสัมพันธ์ระหว่าง “ผีจ้ายอม” กับผู้มีอำนาจเหนือตน

ชื่อ	ผู้มีอำนาจเหนือกว่า
ณ จันทร	พรหมพยัคฆ์
คุณยายวรรณภา	ไอ้โชน
สาหร่าย/ปะการัง	หมอดีประจำเกาะ
แสนเสน่ห์	หมอดีแมน/ ยมบาล

แม้ “ผีจ้ายอม” จะมีอำนาจจากธรรมชาติ และใช้อำนาจนั้นเพื่อต่อสู้กับอำนาจอุดมการณ์ ปีศาจปีศาจต่าง ๆ จากผู้ที่เป็นสาเหตุ และผู้ที่ปลดปล่อย แต่อำนาจของพวกเขาถูกควบคุมจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า ตามตารางที่ 5.13

โดยกลุ่มผู้ควบคุมอำนาจนี้ เป็นผู้ชาย และการที่คนเหล่านี้ให้อำนาจกับ “ผีจ้ายอม” ก็เพราะพวกเขาได้ใช้วิธีการ “ทำให้ร่างกายเชื่อง” โดยการให้อำนาจกับ “ผีจ้ายอม” เหล่านี้ ให้อำนาจเหมือนว่าพวกเขามีอำนาจมาก แต่ที่จริงแล้ว อำนาจของเธอกลับมืออยู่อย่างจำกัดและถูกควบคุมไว้ตลอดเวลา เช่น ณ จันทร (จากเรื่องเสือ) ที่มีอำนาจจากธรรมชาติ แต่ขณะเดียวกัน ก็มี พรหมพยัคฆ์ ผีเสื้อชายที่มีอำนาจมากกว่าเธอควบคุมอำนาจและตัวตนของ ณ จันทร

อย่างไรก็ตาม ในบางครั้ง เมื่อ “ผีจ้ายอม” เหล่านี้ รู้สึกได้ว่าตนเองถูกควบคุมอำนาจเอาไว้ พวกเธอก็จะพยายามดิ้นรนให้หลุดจากการควบคุม หรือเพื่อต่อรองทางอำนาจกับผู้ที่ควบคุมอำนาจของเธอ ดังที่ มิเชล ฟูโกต์ (Foucault, 1982 อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2543, น. 105-106) กล่าวว่า “อำนาจจะมีลักษณะเคลื่อนไหวและไม่หยุดนิ่ง ชั่วอำนาจจะมีการเชื่อมโยงและสลับกลับไปกลับมาได้” ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่าง “ผีจ้ายอม” กับผู้ที่มีอำนาจเหนือตนจึงเป็นความสัมพันธ์ที่มีการต่อรองทางอำนาจอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ แม้ “ผีจ้ายอม” จะมีผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าเธอ หากแต่ผู้ที่มีอำนาจก็ไม่ได้มีอำนาจเบ็ดเสร็จทั้งหมด เพราะ “ผีจ้ายอม” สามารถต่อรองทางอำนาจได้เสมอ แม้โดยรวมแล้ว เธอจะเป็นเพียงเครื่องมือในการต่อสู้แย่งชิงอำนาจระหว่างชั่วอำนาจของปีศาจปีศาจก็ตาม

8.4 ความสัมพันธ์ระหว่าง “ผีจ้ายอม” กับผู้ปลดปล่อย

ตารางที่ 5.14

ความสัมพันธ์ระหว่าง “ผีจ้ายอม” กับผู้ปลดปล่อย

ชื่อ	ผู้ปลดปล่อย
ณ จันทร์	ตนเอง
อังกอร์	ผู้กองกาญจน์
คุณยายวรรณภา	แม่ชี (ศาสนา)
สาหร่าย/ปะการัง	แฟนสาวของลูกชายอดีตผู้รัก
แสนเสน่ห์	ญาติผู้หญิง (ศาสนา)

จากตารางที่ 5.14 จะเห็นได้ว่าผู้ปลดปล่อย “ผีจ้ายอม” นั้น เปรียบเหมือนผู้ให้ความช่วยเหลือ “ผีจ้ายอม” ให้หลุดออกจากการเป็นพื้นที่ในการแสดงอำนาจของเพศชายที่เข้ามาควบคุมธรรมชาติ หากแต่ในความเป็นจริงแล้ว “ผีจ้ายอม” เหล่านี้กลับไม่ได้รับอิสรภาพหลังจากที่ได้รับการปลดปล่อย เช่น ในเรื่องอังกอร์ เมื่ออังกอร์ถูกผีเสื้อเข้าสิง และต้องอยู่ภายใต้อำนาจของธรรมชาติที่มีเพศชายกำกับอยู่นั้น เธอก็ได้รับการปลดปล่อยจากผู้กองกาญจน์ แต่หลังจากนั้น เธอก็ต้องกลับไปอยู่ใต้วาทกรรมชายเป็นใหญ่ โดยการแต่งงานกับผู้กองกาญจน์ ซึ่งเป็นพระเอกของเรื่อง

อย่างไรก็ตาม ผู้ปลดปล่อย “ผีจ้ายอม” คนอื่น ๆ เป็นผู้หญิงทั้งหมด กล่าวคือ ทั้ง ณ จันทร์ (จากเรื่องเสือ), ปะการัง (จากเรื่องปะการังสีดำ), คุณยายวรรณภา (จากเรื่องทนายทอสูร)

และ แสนเสนห์ (จากเรื่องเปรตวัดสุทัศน์) ทั้งนี้ ผู้หญิงที่มาช่วยในการปลดปล่อยเป็นตัวแทนของ ศาสนาแทบจะทั้งสิ้น และส่วนเรื่องอื่นจะเป็นผู้หญิงที่เป็นตัวแทนของโลกปัจจุบัน หรือความทันสมัยนั่นเอง

การปลดปล่อย

เนื่องจาก “ผีจำยอม” ทั้งหมดไม่ได้อยู่บนโลกเพราะความต้องการของตน ดังนั้น ผู้ที่ปลดปล่อยพวกเธอ จึงนับว่าเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ แต่การปลดปล่อยนี้โดยส่วนมาก ไม่ได้ทำไปแล้วทำให้ “ผีจำยอม” มีอำนาจมากขึ้น แต่ทำไปเพื่อให้เธอเหล่านี้หมดอำนาจ หรือถูกกำจัดออกไปจากโลกนี้ เช่น แสนเสนห์ (จากเรื่องเปรตวัดสุทัศน์) ที่เธอได้รับการปลดปล่อยจากญาติผู้หญิงผู้ที่มีความใกล้ชิด โดยให้รับส่วนบุญจนไม่ต้องไปเป็นเปรตและหลุดพ้นจากหมอผีแมนได้ แต่เธอก็ต้องพยายามหนีไปเกิดใหม่ แล้วก็ถูกยมนบาลซึ่งเป็นชายคอยตามตัวกลับมาเพื่อชดใช้กรรมอยู่เป็นนิจ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นความพยายามในการยื้อแย่ง “ผีจำยอม” ให้มาเป็นตัวแสดงอำนาจระหว่างโลกของศาสนาในปัจจุบัน ซึ่งก็คือญาติผู้หญิงที่ให้ความช่วยเหลือ และโลกของศาสนาในสมัยโบราณ ซึ่งมีตัวแทนเป็นยมบาล

ยิ่งไปกว่านั้น ก่อนที่ผู้ปลดปล่อยจะสามารถปลดปล่อย “ผีจำยอม” เหล่านี้ได้สำเร็จ “ผีจำยอม” ต้องถูกบุคคลเหล่านี้ทำร้ายร่างกาย เพราะแม้ว่า เจตนาของผู้ปลดปล่อยจะเข้ามาทำร้ายสิ่งที่สิงอยู่ในตัว “ผีจำยอม” ก็ตาม หากแต่ผู้ที่เจ็บปวดกลับเป็น “ผีจำยอม” เช่น ในเรื่อง อังกอร์ ในตอนที่ผู้กองกาญจน์พยายามปลดปล่อยอำนาจที่สิงสู่อังกอร์นั้น เขาต้องเอากริชรักแท้ บักกลางอกของอังกอร์ ซึ่งเป็นคนที่ตนรัก ซึ่งเป็นการทำร้ายร่างกายคนรักของตน หากแต่ละคร นำเสนอให้การกระทำนี้เป็นสิ่งที่ชอบธรรม เพราะเป็นต้องขจัดอำนาจที่สิงอยู่ใน “ผีจำยอม” นั่นเอง

สรุปความสัมพันธ์ระหว่าง “ผีจำยอม” และกลุ่มอำนาจต่าง ๆ

“ผีจำยอม” นั้นมีความสัมพันธ์กับกลุ่มอำนาจต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ที่เป็นสาเหตุ
2. ผู้กักขัง และมีอำนาจเหนือ
3. ผู้ปลดปล่อย

ซึ่งเมื่อผู้วิจัยนำกลุ่มอำนาจทั้งหมดมารวมกัน พบว่า ผู้ที่กักขัง และมีอำนาจเหนือ นั้นจะเป็นผู้ที่มีลักษณะตรงข้ามกับผู้ที่เป็นสาเหตุ และทั้งผู้ที่เป็นสาเหตุและผู้ที่ถูกขังก็มีลักษณะตรงข้ามกับผู้ปลดปล่อย ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า มีกลุ่มอำนาจสามกลุ่มที่ได้กระทำสิ่งต่าง ๆ ผ่านตัวละคร “ผีจำยอม” โดยแต่ละกลุ่มนั้นเป็นตัวแทนของอำนาจต่าง ๆ ดังตารางที่ 5.15

ตารางที่ 5.15

ความสัมพันธ์ระหว่าง “ผีจ้ายอม” กับกลุ่มอำนาจต่าง ๆ

ชื่อ	สาเหตุ	ผู้กักขังและมีอำนาจเหนือ	ผู้ที่ปลดปล่อย
ณ จันทร์	พ่อของตน	ผีเสื้อ	ตนเอง
อังกอร์	พ่อของตน	ผีเสื้อ	ผู้กองกาญจน์
คุณยายวรรณภา	ต้นตระกูลที่เป็นชาย	ไอ้โชน (ตะขาบ)	แมซี (ศาสนา)
สาหร่าย/ ปะการัง	ตนเองและชายผู้ หักหลัง	ปะการัง	แฟนสาวของลูกชายผู้รัก
แสนเสน่ห์	พุทธศาสนา	เปรต	ญาติผู้หญิง (ศาสนา)
หมายถึง	อำนาจแบบดั้งเดิม	ธรรมชาติที่มีชายกำกับ	ความเป็นเมืองและศาสนา

จากตารางที่ 5.15 จะเห็นได้ว่า “ผีจ้ายอม” กลายเป็นเพียงเครื่องมือของคนทั้งสามกลุ่มนี้ ได้แก่

1. ในตอนต้นเรื่อง ก่อนที่ตัวละครจะกลายเป็น “ผีจ้ายอม” ผู้ที่มีอำนาจกับพวกเธอ คือ ผู้ที่เป็นสาเหตุ ซึ่งก็คือกลุ่มชายผู้ใกล้ชิด หรือศาสนาได้จงใจ ที่เป็นอิทธิพลของปิศาจปิศาจที่อยู่ ในจิตใจของผู้นับถือ ดังนั้น กลุ่มผู้ที่เป็นสาเหตุ จึงเป็นกลุ่มอิทธิพลของปิศาจปิศาจที่มีอยู่ในครอบครัว ซึ่งได้ทำให้ผู้หญิง กลายเป็น “ผีจ้ายอม” เพื่อแสดงอำนาจของตน

2. ช่วงกลางเรื่องฝ่ายตรงข้ามของผู้ที่เป็นสาเหตุได้กักขัง “ผีจ้ายอม” โดยให้อำนาจ จากธรรมชาติแก่เธอ แต่อำนาจเหล่านี้กลับมีชาย ผู้มีอำนาจเหนือกว่าคอยควบคุมอยู่ ซึ่งการเข้าถึง นี้จะเป็นการใช้ “ผีจ้ายอม” เป็นเครื่องมือในการแสดงอำนาจต่อต้านผู้ที่เป็นสาเหตุ

3. ช่วงท้ายของเรื่อง “ผีจ้ายอม” ได้รับการปลดปล่อยจาก ผู้ที่ปลดปล่อยซึ่งเป็นตัวแทน ของความทันสมัย อย่างไรก็ตาม คนเหล่านี้ได้เคยทำร้าย “ผีจ้ายอม” เพื่อขจัดอำนาจของผู้กักขัง ดังนั้น การทำร้ายและปลดปล่อย “ผีจ้ายอม” นั้น จึงเป็นการแสดงอำนาจของผู้ปลดปล่อยที่มีต่อ ผู้กักขัง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า “ผีจ้ายอม” มีความสัมพันธ์กับกลุ่มอำนาจทั้งสามนี้ โดยที่เธอต้อง จ้ายอมโดยอยู่ในสถานะต่าง ๆ กันตามแต่ที่กลุ่มอำนาจต้องการ “ผีจ้ายอม” จึงเป็นเสมือนพื้นที่ที่มี การต่อสู้กันเพื่อช่วงชิงพื้นที่ในการแสดงอำนาจสูง

9. จุดจบของ “ผีจำยอม”

“ผีจำยอม” ทั้งหมด มีจุดจบที่แตกต่างกันไป ดังตารางที่ 5.16

ตารางที่ 5.16
จุดจบของ “ผีจำยอม”

ชื่อ	จุดจบ	หมายถึง
ณ จันทร	กลายเป็นเสือ	หมดอำนาจ
อังกอร์	หมดอำนาจและแต่งงานกับผู้กองกาญจน์	หมดอำนาจ
คุณยายวรรณภา	ถูกรวบ และ หายไปจากโลกนี้	ถูกทำลาย
สาหร่าย/ปะการัง	เกิดใหม่ในภพภูมิที่เหมาะสม	เกิดใหม่
แสนเสนห์	เกิดใหม่ และต้องพยายามหนียมบาลตลอดไป	เกิดใหม่

จากตารางที่ 5.16 ทำให้เห็นว่า จุดจบของ “ผีจำยอม” คือ มีตั้งแต่ การทำให้หมดอำนาจไปเกิดใหม่ และถูกทำลาย เนื่องจาก ละครจะเสนอแนวคิดตามกรอบศีลธรรมของสังคม ดังนั้น “ผีจำยอม” จึงมีจุดจบที่แตกต่างกันไปตามแต่ความประพฤติของ “ผีจำยอม” แต่ละคน กล่าวคือ ณ จันทร (จากเรื่อง เสือ) และ อังกอร์ (จากเรื่อง อังกอร์) เป็น “ผีจำยอม” ที่ใช้อำนาจทั้งในทางบวกและทางลบ รวมทั้งสำนึกอยู่ตลอดเวลาว่าอำนาจที่ตนได้มานั้น เป็นสิ่งที่ไม่ดี และไม่ต้องการ ดังนั้น พวกเขาจึงถูกลงโทษให้หมดอำนาจลงเท่านั้น

ส่วนปะการัง (จากเรื่องปะการังสีดำ) และ แสนเสนห์ (จากเรื่อง เปรตวัดสุทัศน์) เป็น “ผีจำยอม” ที่แม้ในตอนที่มีชีวิตอยู่ และในขณะที่เป็นผี จะมีความโหดร้ายอยู่บ้าง แต่ในที่สุดแล้วพวกเขาก็สำนึกผิด ดังนั้น พวกเขาจึงถูกลงโทษ โดยการได้ไปเกิดใหม่

สุดท้าย คุณยายวรรณภา (จากเรื่อง ทายาทอสูร) เป็น “ผีจำยอม” คนเดียวที่ถูกกำจัดไปจากโลกนี้ ทั้งนี้เพราะคุณยายวรรณภา มีความโหดเหี้ยม อามหิตในตอนที่เป็นผี และไม่ได้สำนึกผิดก่อนที่จะถูกรวบ ดังนั้น คุณยายวรรณภาจึงถูกกำจัดไปจากโลกนี้

อย่างไรก็ตาม หากจะมองในแง่ของอำนาจ ก็สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้จุดจบของ “ผีจำยอม” แต่ละคนแตกต่างกันก็เพราะ อำนาจที่เธอเหล่านี้มี กล่าวคือ หาก “ผีจำยอม” มีอำนาจมาก ก็จะถูกลงโทษจากระบบปีศาจไปเลย (สังคม) มาก หากมีอำนาจน้อยลงมาก ก็จะถูกลงโทษน้อยลงตามลำดับ

10. อำนาจของ “ผีจ่ายอม”

“ผีจ่ายอม” ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงอำนาจของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอำนาจของเขามีรายละเอียด ดังนี้

ก่อนมีอำนาจ

ก่อนที่ “ผีจ่ายอม” จะมีอำนาจนั้น โดยส่วนมากเธอจะเป็น ผู้หญิงคนหนึ่งในสังคมปีศาจปีศาจ ซึ่งไม่มีสิทธิทัดเทียมชาย โดยส่วนใหญ่แล้วจะถูกอำนาจปีศาจปีศาจภายในครอบครัวเข้าแทรกแซง และกดทับอำนาจของเธอไว้ ดังนั้นสิทธิในการต่อต้านระบบปีศาจปีศาจจึงไม่มีปรากฏให้เห็นชัดเจน เช่น ในเรื่อง ปะการังสีดำ เมื่อสาหร่ายเป็นผู้หญิงที่มีความโลภและมักมากในกามละคร ซึ่งเป็นตัวแทนของศีลธรรมในสังคม ก็ลงโทษสาหร่ายด้วยการให้ฟ้าผ่าลงมาที่เธอจนตายคาที่ ทั้ง ๆ ที่ภูมิจายอมผู้กระทำตัวเช่นเดียวกันกับสาหร่าย กลับไม่ได้รับการลงโทษใด ๆ ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า ในสังคมที่เธอมีชีวิตอยู่ ไม่ได้ให้ความยุติธรรมกับผู้หญิง และให้อภิสิทธิ์ต่าง ๆ กับผู้ชาย โดยที่ผู้หญิงไม่มีสิทธิ์แม้จะอธิบายถึงเหตุผลที่ตนเองทำลงไป

ขณะมีอำนาจ

อำนาจของ “ผีจ่ายอม” มีมากขึ้น เนื่องจากเธอได้รับอำนาจจากเพศชายที่เข้ามาควบคุมธรรมชาติ

อย่างไรก็ตาม อำนาจของ “ผีจ่ายอม” เป็นอำนาจในทางลบแทบจะทั้งหมด ทั้งนี้ เพราะธรรมชาติที่เป็นปีศาจปีศาจต้องการที่จะต่อต้านส่วนอื่น ๆ ในสังคม ทั้งอำนาจปีศาจปีศาจภายในครอบครัว และอำนาจความทันสมัย ซึ่งอำนาจเหล่านี้ก็ได้สร้างสิ่งที่สามารถต้านอำนาจของธรรมชาติที่ถูกผู้ชายควบคุมได้ ดังตารางที่ 5.17

ตารางที่ 5.17
 สิ่งที่สามารถต้านอำนาจของ “ผีจ้ายอม” ได้

ชื่อผีจ้ายอม	สิ่งที่ทำให้ไม่มีอำนาจ	ผู้สร้างเงื่อนไขของอำนาจ
อังกอร์	กริซรักแท้ และ ผู้กองกาญจน์	ผู้ชาย
ณ จันท์	ตะกรุด และ ปักชะ	ผู้ชาย
ปะการัง	ขาดเลือด, ไกลทะเล, สายสิญจน์ดำ	ผู้ชาย
คุณยายวรรณานู	พระขรรค์เงินจิว, พระขรรค์เงินต้น	ผู้ชาย
แสนเสน่ห์	หมอผีแมน	ผู้ชาย

จากตารางที่ 5.17 แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ทำให้ “ผีจ้ายอม” ไม่มีอำนาจนั้น เป็นสิ่งที่มีลักษณะร่วมกัน คือ เพศชายผลิตขึ้นมาเพื่อต้านอำนาจของ “ผีจ้ายอม” หรืออำนาจของผู้ชายที่เข้ามาควบคุมธรรมชาติโดยเฉพาะ ซึ่งหมายความว่า “ผีจ้ายอม” เหล่านี้มีอำนาจก็ เพื่อที่จะแสดงอำนาจของผู้ชายที่ควบคุมธรรมชาติและต่อรองอำนาจจากระบบปีศาจไปโดยอื่น ๆ หากแต่ระบบปีศาจไปโดยอื่น ๆ ก็สร้างสิ่งที่ต่อต้านอำนาจของ “ผีจ้ายอม” ขึ้นมาอีกชั้นหนึ่งเช่นกัน เพื่อเป็นการต่อสู้เพื่อแย่งชิงการถือครองอำนาจให้ได้มาแก่ตนเอง

หลังจากที่ผู้วิจัยวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ พบว่า อำนาจที่มีขึ้นนี้ มีรากฐานจากการแก่งแย่งอำนาจของอุดมการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุดมการณ์ปีศาจไปโดย ซึ่งปรัชญาคู่ตรงข้ามไม่สามารถอธิบายได้ เพราะในขณะนี้ เพศชายได้ยึดครองอำนาจของธรรมชาติ หรือสิ่งที่ไม่พัฒนา ซึ่งเคยเป็นพื้นที่ของผู้หญิง ดังตาราง

ตารางที่ 5.18

เปรียบเทียบอำนาจผีผู้ชายและผีผู้หญิงในสมัยก่อนและปัจจุบัน

เดิม		ปัจจุบัน	
หญิง	ชาย	หญิง	ชาย
ธรรมชาติ	วัฒนธรรม	ไม่มีอำนาจ	วัฒนธรรม
ในบ้าน (ส่วนตัว)	นอกบ้าน (สาธารณะ)	Id	นอกบ้าน (สาธารณะ)
ไม่มีอำนาจ	มีอำนาจ		มีอำนาจ
id	Superego		superego
			ธรรมชาติ
			ในบ้าน (ส่วนตัว)

จากตารางจึงสามารถสรุปได้ว่า สิ่งที่ต้องด้านอำนาจของผู้ชายที่เข้ามาควบคุมธรรมชาติ หรือ อำนาจของ “ผีจ้ายอม” ก็คือ อำนาจปิศาจปิไต่โดยภายในบ้าน และในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่เธอเหล่านี้มีอำนาจ เธอก็สามารถที่จะบริหารอำนาจที่ได้มากับ กลุ่มอำนาจอื่น ๆ ได้เช่นกัน กล่าวคือ ปะการัง มีทาสรับใช้เป็นผู้ชายทั้งสิ้น (จากเรื่อง ปะการังสีดำ), คุณยายวรรณาก็มีทาสรับใช้เป็นผู้ชาย (จากเรื่อง ทายาทอสูร), ณ จันทร (จากเรื่องเสือ) ฆ่าผู้ชายที่พยายามทำร้ายเธอ ได้เช่นเดียวกับอังกอร์ (จากเรื่อง อังกอร์) ยกเว้นเพียงแสนสน่ห์ (จากเรื่อง เปรตวัดสุทัศน์) เท่านั้น ที่ไม่มีการต่อรองทางอำนาจใด ๆ กับหมอผีแมน หากแต่เวอร์กรรม ซึ่งยิ่งใหญ่ และอยู่เหนือกว่าแสนสน่ห์และหมอผีแมน จะเข้ามาจัดการกับหมอผีแมน ให้เขาได้รับกรรมที่ทำให้ เช่นกัน แต่การบริหารอำนาจนี้ก็ถูกต่อต้านด้วยอำนาจที่มีพลังมากกว่าในตอนท้าย

อย่างไรก็ตาม การที่ “ผีจ้ายอม” สามารถใช้อำนาจของ ปิศาจปิไต่ที่เข้ามาควบคุม ธรรมชาติได้ จึงทำให้เธอมีอำนาจ ทั้ง ๆ ที่ ก่อนหน้านี้ผู้หญิงไม่เคยมีอำนาจเลย การใช้อำนาจของ “ผีจ้ายอม” ทำไปโดยการจ้องมอง (gazing) และทำให้ผู้คนเกรงกลัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ผีผู้หญิง” ในปัจจุบัน สามารถที่จะขยายขอบเขตการปรากฏตัวไปได้มากกว่าในอดีตที่เคยปรากฏแต่เฉพาะ ตอนค่ำ

ยิ่งไปกว่านั้น สมสุข หินวิมาน (2544, น. 54) ก็ได้กล่าวไว้ว่า “ผีเป็นสัญลักษณ์แห่ง อำนาจแบบหนึ่ง การที่ผีก่อรูปอยู่บนความกลัวและความไม่รู้ของมนุษย์ จึงเป็นบางสิ่งบางอย่างที่ อยู่เหนือการควบคุม ทว่าสามารถส้าแดงอำนาจเหนือมนุษย์ได้... ผีมีอำนาจในฐานะผู้จับตามอง มนุษย์ และโดยหลักการแล้ว การจ้องมอง (gazing) เป็นพื้นที่ของการส้าแดงอำนาจ (the

exercise of power) เมื่อเป็นผู้จ้อง และคนเป็นผู้ถูกจ้อง ผู้จึงมีอำนาจที่จะเล่นหรืออยู่เหนือความกลัวและความไม่รู้ของมนุษย์ต่อไป”

ดังนั้น ผู้ที่เคยทำให้เธอโกรธแค้น หรือเกี่ยวข้องกับภารกิจของเธอจึงเกิดความหวาดกลัว และทำให้เธอกลายเป็นผู้ที่มีอำนาจ เพราะ “ผีจายอม” ไม่ได้อยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคม เธอจึงไม่ถูกลงโทษหากทำผิด ดังนั้น ชั่วอำนาจอื่น ๆ ที่ไม่ได้ให้อำนาจแก่เธอจึง ไม่สามารถที่จะครอบงำและเก็บกดอำนาจของเธอได้อีกต่อไป ดังนั้น ผู้ที่อยู่ในความกลัวจึงมักเป็นชายที่ได้ “กระทำ” กับ “ผีจายอม” ก่อนที่เธอจะเสียชีวิต

นอกจากนี้ “ผีจายอม” ส่วนใหญ่ จะมีความสามารถในการแปลงร่างเป็นสิ่งต่าง ๆ โดยที่ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ผู้หญิง สามารถที่จะเป็นอะไรก็ได้ ตราบใดที่ยังไม่ใช่ผู้ชาย ทั้งนี้ “ผีจายอม” สามารถแปลงกายเป็นทั้ง คน เช่น สาวสวย สาวแก่ เป็นสัตว์ ได้แก่ เสือ เป็นสิ่งของ ได้แก่ ปะการัง และเป็นผี ได้แก่ เปรต แต่ไม่มี “ผีจายอม” คนใดเลยที่แปลงเป็นผู้ชาย และแม้จะแปลงเป็น “ผีเสือ” แล้ว แต่เธอก็ยังคงเป็น ผีเสื้อมาที่ถูกผีเสื้อมาตามล่า (จากเรื่อง เสือ) ทั้งนี้ หมายความว่า ตัวแปรเรื่องเพศ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และเป็นตัวแปรต้น ที่ทำให้ “ผีจายอม” ต้องเป็น “ผู้หญิง” ซึ่งหมายความว่า เพราะ “เกิดมาเป็นผู้หญิง” จึงต้องกลายเป็น “ผีจายอม” ที่ถูกแปรให้เป็นพื้นที่ในการแสดงอำนาจของอุดมการณ์ต่าง ๆ

เมื่อถูกถอดถอนอำนาจ

เมื่อ “ผีจายอม” ไร้อำนาจของธรรมชาติเพราะถูกกลุ่มอำนาจของความเป็นปัจจุบัน ขจัดอำนาจธรรมชาติที่มีชายควบคุมอยู่ออกไปแล้ว เธอก็จะถูกลงโทษ โดยวิธีต่าง ๆ เช่น ให้หมดอำนาจลง (จากเรื่อง เสือ และ อังกอร์) ให้ไปเกิดใหม่ (ได้แก่เรื่อง ปะการังสีดำ และเปรตวัดสุทัศน์) และให้ถูกทำลายไป (จากเรื่อง ทายาทอสูร) ทั้งนี้ “ผีจายอม” จะถูกลงโทษให้หมดอำนาจในลักษณะใด ขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจว่าขณะใช้อำนาจ พวกเธอมีความโหดร้ายเพียงใด และเมื่อได้ใช้อำนาจไปแล้ว เธอสำนึกผิดมากเพียงใด กล่าวคือ คุณยายวรรณภาที่ถูกทำลายไปในตอนท้ายเป็นผู้ที่มีความโหดร้ายในขณะที่ใช้อำนาจ ด้วยลักษณะของการฆ่าคนที่โหดเหี้ยม และเมื่อได้ใช้อำนาจในการฆ่าคนแล้ว ก็ไม่รู้สึกลบบาปแต่อย่างใด ซึ่งผิดกับอังกอร์ ที่แม้จะฆ่าคน แต่ก็ทำไปเพื่อป้องกันตนเองเท่านั้น และเมื่อเธอมีสติกลับมาเป็นคน เธอก็รู้สึกผิดในการที่ตนเองมีอำนาจ ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับคุณยายวรรณภาที่ขึ้นขอความที่ตนเองเป็นอสูร และความโหดร้ายของเธอ คุณยายวรรณภาจึงต้องถูกกำจัดออกไปจากโลกนี้ และ อังกอร์ จึงได้กลับกลายเป็นคนอีกครั้ง

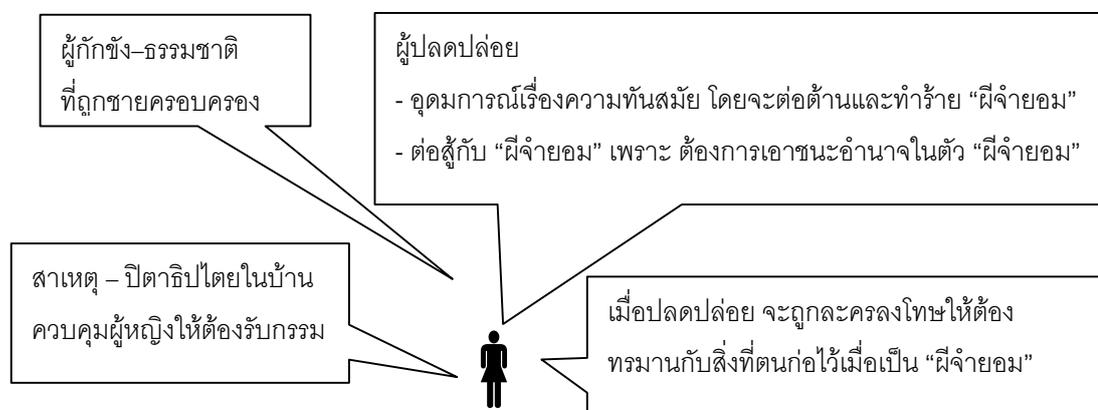
ทั้งนี้ สิ่งที่ถูกกล่าวไปในข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในละคร “ผีจ้างอม” ที่สาธิตให้ผู้ชม ซึ่งส่วนมากเป็นผู้หญิง เห็นโทษของการที่ผู้หญิงมีอำนาจในระบบปิตาธิปไตย และทำให้ผู้ชมหวาดกลัวกับการมีอำนาจ เพื่อที่ว่า ผู้ชมจะได้เลือกทำตามอังกอร์ ดีกว่าทำตามคุณยายวรรณภา

11. การกักขังและปลดปล่อย “ผีจ้างอม”

จากการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบทั้งหมดของ “ผีจ้างอม” พบว่า “ผีจ้างอม” ทั้งหมดมีเบื้องหลังของอำนาจเป็นธรรมชาติที่ถูกผู้ชายครอบครองที่ต่อสู้กับกลุ่ม อุดมการณ์ปิตาธิปไตยภายในครอบครัว และกลุ่มอำนาจของความเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้ “ผีจ้างอม” กลายเป็นพื้นที่ในการแสดงอำนาจของกลุ่มต่าง ๆ ดังภาพที่ 5.1

แผนภาพที่ 5.1

แสดงการกักขังและปลดปล่อย “ผีจ้างอม”

“ผีจ้างอม”

1. ถูกจองจำจากการกระทำของผู้ใกล้ชิด
2. ถูกสิง และมีอำนาจโดยที่ตนเองไม่ต้องการ
3. ถูกใช้อำนาจไปเพื่อทำร้ายฝ่ายตรงข้ามของผู้ที่สิง (แสดงอำนาจของผู้ที่สิง)
4. ถูกต่อต้านจากฝ่ายตรงข้ามของผู้ให้อำนาจ
5. ได้รับการปลดปล่อยแต่ต้องได้รับการตัดสินว่าจะถูกลงโทษจากการกระทำของตนเมื่อเป็น “ผีจ้างอม” หรือไม่

สรุป “ผีจ้างอม” เป็นพื้นที่แสดงอำนาจของกลุ่มอำนาจต่าง ๆ ให้ได้แสดงออกถึงอำนาจของผู้หญิง ไม่สามารถเลือกทางเดินเองได้

การกักขังและปลดปล่อย “ผีจำยอม” เหล่านี้ ได้สะท้อนให้เห็นวิธีการที่ละครได้พยายามปลุกฝังให้แก่ผู้ชม ว่า ผู้หญิงไม่มีอำนาจในตนเอง ต้องอาศัยอำนาจของผู้อื่น เพราะผู้ชายได้เป็นเจ้าของอำนาจทุกอย่างที่เหนือกว่าผู้หญิงแล้ว ผู้หญิงจึงเป็นพื้นที่ในการแสดงอำนาจของกลุ่มอำนาจต่าง ๆ เท่านั้น นอกจากนี้ เมื่อผู้หญิงหมดอำนาจลง เธอก็ยังคงต้องชดใช้กรรมที่ตนได้เคยก่อไว้ทั้งหมดอีกด้วย ดังนั้น ภาพตัวแทนของ “ผีจำยอม” ก็คือ ภาพของผู้หญิงที่เป็นเหยื่อในสังคม และต้องการต่อรองกับอำนาจต่าง ๆ เพื่อสิทธิของตนเอง โดยที่ไม่รู้ว่าจะสามารถทำได้หรือไม่ กล่าวคือ

ในเรื่อง อังกอร์ จะเห็นได้ว่า ในตอนท้าย แสดงให้เห็นว่าเธอมีความสุข อยู่กับคนรักตลอดไป ซึ่งเป็นการบอกกับผู้ชม ว่า “อำนาจ” นั้น เป็นสิ่งที่ไม่ได้ทำให้ผู้หญิงมีความสุข ความรัก และชายคนรักต่างหาก ที่ทำให้ผู้หญิงมีความสุข ซึ่งนี่ก็เป็นตัวอย่างของความพยายามต่อสู้ให้หลุดจากวังวนของอำนาจปีศาจไปเลย หากแต่ก็ต้องกลับไปอยู่ในอีกครั้งในตอนท้าย

ในเรื่อง เสือ แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงไม่สามารถที่จะฝันชะตาชีวิตของตนเองได้ ไม่ว่าจะระบอบปีศาจไปเลยกำหนดมาเช่นไร หน้าทีของเธอคือต้องเดินไปตามนั้น หากพยายามที่จะฝันกฎโทษของเธอคือต้องโดนจองจำไปตลอดชีวิต ไม่มีสถานที่ที่จะอยู่อาศัยอย่างแท้จริง ไม่มีสถานที่ของตนเอง และจะเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความแปลกแยกจากสิ่งอื่น ๆ ทั้งหมด หมายความว่า ไม่ว่าจะ จันท์ จะเป็น คน หรือเป็น ผีเสื้อก็ตาม เธอก็ไม่สามารถหนีจากระบอบปีศาจไปเลยได้ จนในที่สุดเมื่อเธอได้กลายเป็นเสือไปตลอดกาล ทำให้เห็นสถานะที่แท้จริงของผู้หญิง ที่เป็นสิ่งที่ถูก “ประกอบสร้าง” ขึ้นมา เหมือนกับอำนาจของเธอ ที่ต้องถูกสร้างขึ้นมาจากผู้ชาย และเมื่อเธอพยายามดิ้นรนออกจากกรอบของปีศาจไปเลย ไม่เพียงแต่เธอจะถูกขับไล่ออกไปจากที่ต่าง ๆ ที่เป็นของชาย แต่เธอก็ไม่สามารถค้นพบได้ว่า แท้จริงแล้วตัวเธอเป็นอะไร นอกไปจาก เสือดุ้มเมียที่วังวนอยู่ในกรงขังที่ถูกสร้างขึ้นมานั่นเอง

เรื่อง ปะการังสีดำ เป็นแนวคิดที่พยายามสั่งสอนให้คนหันมาอนุรักษวัฒนธรรมชาติ และสั่งสอนให้ทั้งผู้หญิงรักเดียว ใจเดียว มีความซื่อสัตย์ ไม่เช่นนั้นต้องทนทุกข์ทรมานเหมือนปะการัง แต่กรอบศีลธรรมนี้ไม่ได้กล่าวถึงการลงโทษผู้ชาย เพียงแต่สำนึกผิดก็มากเพียงพอที่จะให้อภัยได้แล้ว

เรื่อง ทายาทอสูร คุณยายวรรณภาเป็นตัวแทนเรื่องความคิดแบบผิวเดียวเมียวเดียว อย่างไรก็ตาม ด้วยว่าร่างของคุณยายนั้นถูกใส่โซนสิงอยู่ ดังนั้น ความคิดนี้จึงเป็นความคิดโบราณของทั้งชายและหญิงในสมัยโบราณ (เพราะทั้งคุณยายและใส่โซนอยู่ในร่างเดียวกัน) แต่การจัดการกับผู้ที่ไม่รักเดียวใจเดียว คือ การลงโทษที่รุนแรง ดังนั้น แมชีซึ่งเป็นตัวแทนของพุทธและโลกปัจจุบันจึงเข้ามาปราบคุณยายวรรณภา ซึ่งหมายความว่า ความเชื่อทางพุทธศาสนาได้เข้ามาแทนที่ความเชื่อในเรื่องผีแบบโบราณ เพราะแนวทางที่แมชีเลือกให้คุณยายวรรณภาไปนั้น คือการกำจัดให้

ออกไปจากสังคม หากแต่ในความเชื่อเรื่องผัวเดียวเมียเดียวนี้ มีเพียงพุทธทางฝ่ายหญิงเท่านั้นที่ยังคงเชื่อ เพราะพุทธฝ่ายหญิงเป็นผู้ที่เข้ามาปราบคุณยายวรรณภา ดังนั้น จึงหมายความว่า ละครได้ถ่ายทอดให้เห็นว่า ความเชื่อเรื่องผัวเดียวเมียเดียวนี้ ได้หายไปจากความเชื่อดั้งเดิมของผู้ชายโบราณ เพราะไอ้โชนได้ถูกกำจัดไป และผู้ที่เข้ามาแทนคือ แมชี หรือ พุทธฝ่ายหญิงเท่านั้น ดังนั้น พุทธฝ่ายชายจึงยังคงสามารถมีภรรยาบ่อยได้ต่อไปโดยไม่ต้องกลัวการลงโทษ เพราะคุณยายวรรณภา ได้ถูกทำลายไปแล้ว

ส่วนในละครเรื่อง เปรตวัดสุทัศน์ แสนเสน่ห์เป็นตัวแทนของกรอบศีลธรรมที่สร้างขึ้นมาให้ผู้หญิง และทำให้เห็นโทษของผู้ที่ไม่ทำตามกรอบศีลธรรมนั้น ว่าต้องมีความทุกข์ทรมานเพียงใด ทั้งนี้ ในตอนจบ แม่หมอดีแมนจะถูกปราบ หากแต่เสน่ห์ก็ยังถูกยบบาลตามล่าอยู่ทุกชาติไปจนถึงชาติปัจจุบัน ทำให้เห็นว่า เรื่องเวรกรรมนั้นยังมีอยู่จริง และหากเกิดเหตุการณ์ใด ๆ ขึ้นกับชีวิต เราอาจเคยทำเวรกรรมไว้ก่อนในชาติอื่น ๆ ซึ่งเป็นการใช้ตรรกะเดียวกันกับความคิดของพุทธศาสนาที่ทำให้หนึ่งเจ็บและไม่สามารถโต้แย้งได้ ได้แต่ยอมรับชะตากรรม ซึ่งเป็นความคิดที่ขัดกับแนวความคิดแบบเฟมินิสต์ ที่ต้องต่อสู้ และไม่ยอมรับในชะตากรรมนั้น ๆ

12. สรุป “ผีจำยอม”

“ผีจำยอม” เป็นภาพของผู้หญิงที่ถูกผู้ใกล้ชิดทำให้เธอต้องถูกอำนาจทางด้านลบกักขัง โดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และเมื่อเธอได้รับการปลดปล่อยจากฝ่ายอำนาจตรงข้ามซึ่งเคยทำร้ายเธอ เธอก็ต้องถูกลงโทษจากกรรมที่เธอได้ทำเมื่อครั้งที่เป็น “ผีจำยอม” อยู่

ทั้งนี้ “ผีจำยอม” เป็นสิ่งที่ถูกกลุ่มอำนาจต่าง ๆ ใช้เพื่อเป็นสถานที่ในการแสดงอำนาจ ดังนั้น เธอจึงไม่สามารถที่จะเลือกชีวิตของเธอได้เอง แม้ในตอนท้ายของเรื่อง เธอก็ต้องถูกลงโทษด้วยอำนาจทางสังคมอีกเช่นกันก็ตาม

แผนภาพที่ 5.2
ลักษณะโดยทั่วไปและพัฒนาการของ “ผีจายอม”

